

Załącznik nr 2

do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

Dr Ewa Kowalewska

Adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego

### **Autoreferat**

#### **przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych**

##### **I. Imię i nazwisko**

Ewa Kowalewska

##### **II. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe**

- 1) 8 kwietnia 1998 r. ukończyłam na ocenę bardzo dobrą Stacjonarne Studia Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego i uzyskałam tytułu magistra prawa.

Tytuł pracy magisterskiej: „Doradztwo zawodowe jako nowa forma działalności gospodarczej”.

Promotor: Prof. dr hab. Zbigniew Ofiarski

- 2) W latach 2019-2020 byłam słuchaczem Studiów podyplomowych „Audyt i kontrola wewnętrzna w usprawnieniu zarządzania”, organizowanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. Za pracę dyplomową nt. „Funkcjonowanie kontroli wewnętrznej w bankach” otrzymałam ocenę bardzo dobry, a egzamin dyplomowy złożyłam na ocenę dobry plus.

- 3) Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 22 września 2015 r. nadano mi stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa – prawo finansowe

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Kontrola dewizowa wykonywana przez Narodowy Bank Polski”

Promotor: Prof. dr hab. Zbigniew Ofiarski

Recenzenci: prof. dr hab. Andrzej Drwiłło, dr hab. Marek Zdebel

### **III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych wraz z podaniem pełnionych funkcji w tych jednostkach**

Od dnia 1 marca 2012 r. – zatrudniona jestem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Obecnie na stanowisku adiunkta i od 2019 r. jako Kierownik Zespołu Badawczego Prawa Finansowego.

Ponadto, chciałabym wskazać, że w swojej jednostce naukowej pełnię następujące funkcje:

- 1) Członek Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego;
- 2) Opiekun Koła Naukowego Prawa Finansowego FiskUS;
- 3) Sekretarz w Zespole ds. jakości i kształcenia na kierunku ekonomiczno-prawnym;
- 4) Z-ca redaktora naczelnego czasopisma *Studia Administracyjne*;
- 5) Z-ca redaktora naczelnego czasopisma *Acta Iuris Stetinensis*;
- 6) Koordynator Zespołu Akademia Młodego Prawnika;
- 7) Koordynator Sekcji finansowej Kliniki Prawa.

W latach wcześniejszych byłam także:

- 1) Członkiem komisji skrutacyjnej Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego;
- 2) Członkiem komisji rekrutacyjnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego (rok akademicki 2019-2020).

Uzupełniając, wskazuję także informacje o wcześniejszym moim zatrudnieniu w innych podmiotach.

- 1) Od 22 sierpnia 1998 r. zatrudnienie w Oddziale Okręgowym Narodowego Banku Polskiego w Szczecinie, początkowo w Dziale Kadr, następnie w Dziale Statystyczno-Dewizowym oraz w Zespole Informatyków.
- 2) Kancelaria Radców Prawnych Bor i Andrałójc – zatrudnienie w oparciu o umowę o dzieło w latach 1999-2001.
- 3) Od 2012 r. do 2013 r. zatrudnienie w Warta S.A. Oddział w Szczecinie, gdzie m.in. uzyskałam licencję agenta ubezpieczeniowego.
- 4) Wykładowca w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Szczecinie oraz w Izbie Notarialnej w Szczecinie.

**IV. Omówienie osiągnięć, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)**

**1. Wskazanie rozprawy habilitacyjnej**

Jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, po otrzymaniu stopnia doktora wskazuję monografię pt. „*Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*”, C.H. Beck, Warszawa 2021 r.

**2. Autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy**

Ewa Kowalewska, „*Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*”, C.H. Beck Warszawa 2021 r., ss. 350.

Recenzenci wydawniczy: dr hab. Andrzej Gorgol, prof. UZG oraz dr hab. Marek Zdebel

**3. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników oraz omówienie ich ewentualnego wykorzystania**

Jako osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, a tym samym spełniające kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. A ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, chciałabym wskazać monografię pt. „*Status prawny składek wnoszonych na rzecz bankowego Funduszu Gwarancyjnego*”, Warszawa 2021 r., C.H. Beck.

Podstawowym celem działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (dalej także: BFG), jako podmiotu zaliczanego do struktury organizacyjnej państwa, jest podejmowanie działań na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego oraz współtworzenie stabilnego i bezpiecznego systemu bankowego. Realizacja dwóch podstawowych zadań BFG, tj. gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji wiąże się z koniecznością zapewnienia środków finansowych na ich realizację na odpowiednim poziomie. Oznacza to konieczność stworzenia takich norm prawnych, które zagwarantują, że powstały w ten sposób system finansowania będzie kompleksowy, niezawodny i efektywny. Duże znaczenie dla przyjętych założeń ma fakt, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest także elementem sieci bezpieczeństwa finansowego państwa, w związku z tym odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa finansowego i prawnego na

ryнку bankowym i rynku spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, chroniąc jednocześnie nieprofesjonalnych uczestników (deponentów) tych rynków.

W związku z powyższym przedmiotem analiz w ww. monografii objęłam szeroki zakres zagadnień, co umożliwiło prowadzenie badań wielopłaszczyznowych. Głównym trzonem niniejszej pracy są analizy prawne i prawnicze, które uzupełniłam o aspekty ekonomiczne i analizę danych statystycznych. Taki przedmiot analiz wynika z faktu, że działalność BFG jest zagadnieniem, które zawiera w sobie komponent interdyscyplinarności.

W niniejszej monografii analizie poddałam obowiązujący obecnie model finansowania działalności BFG, oparty na tytułowych składkach. Należy zatem wskazać, że zasadniczym celem pracy było określenie statusu prawnego składek wpłacanych na rzecz BFG, przede wszystkim z uwzględnieniem rozwiązań prawnych, przyjętych na gruncie obowiązującego ustawodawstwa oraz zweryfikowanie czy obowiązujące ustawodawstwo pozwala w pełni na zidentyfikowanie tego statusu prawnego.

Realizacja zasadniczego celu badawczego była możliwa dzięki wyodrębnieniu sześciu celów szczegółowych. Pierwszy z nich dotyczył ustalenia cech składek wnoszonych do BFG przez zobowiązane do tego podmioty. Drugi cel szczegółowy związany był z koniecznością rozróżnienia dwóch podstawowych obszarów działalności BFG, przy jednoczesnym wyznaczeniu zakresu podmiotowego dla każdego z nich wraz ze wskazaniem źródeł ich finansowania. Trzeci cel badań obejmował weryfikację obowiązujących obecnie zasad finansowania systemu gwarancyjnego banków oraz systemu gwarancyjnego spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Czwarty cel szczegółowy, zbliżony do celu trzeciego, ukierunkowany był na zbadanie zasad finansowania działalności BFG w zakresie przymusowej restrukturyzacji banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Z kolei piątym celem szczegółowym było wykazanie, że jedną z kluczowych zasad działalności BFG jest zachowanie ciągłości w tworzeniu zasobów finansowych, dzięki którym BFG może wypełniać swoją misję i realizować ustawowo wskazane zadania. Ostatni, szósty szczegółowy cel badań, oparty został na analizie ustawodawstwa, przede wszystkim w zakresie rachunkowości, ale także analizie sprawozdań z działalności finansowej BFG i dotyczył ustalenia poziomu kształtowania się środków gromadzonych na funduszach BFG.

Mając na uwadze powyższe cele, należy zauważyć, że:

- a) po pierwsze - wyodrębnienie cech składek wnoszonych na rzecz BFG pozwoliło sformułować tezę badawczą, którą dowodziłam w toku prowadzonych badań;

- b) po drugie – rozróżniając zadania realizowane przez BFG i wskazując na źródła ich finansowania, badaniami objęłam także charakter prawny uchwał podejmowanych przez Radę BFG w zakresie wyznaczania wysokości składek, wnoszonych na rzecz BFG;
- c) po trzecie – weryfikując zasady finansowania przyjęte na gruncie obowiązującego ustawodawstwa, uwzględniłam sposób przeznaczenia środków gromadzonych na funduszach tworzonych w BFG, mając na uwadze realizowane przez niego zadań;
- d) po czwarte – weryfikacji poddałam obowiązujące zasady finansowania systemu przymusowej restrukturyzacji banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, w tym także kwestię ustalania wysokości składek na fundusz przymusowej restrukturyzacji;
- e) po piąte – badając zapewnienie ciągłości w tworzeniu zasobów finansowych BFG, szczególną uwagę zwróciłam na składki wnoszone w formie zobowiązań do zapłaty;
- f) po szóste – przy ustalaniu poziomu kształtowania się środków gromadzonych na funduszach BFG uwzględniłam realizację, w okresie wieloletnim, podstawowego zadania BFG, czyli gwarantowania depozytów w razie niewypłacalności banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych.

Tak wyznaczone cele badawcze pozwoliły sformułować tezę badawczą, zgodnie z którą – *de lege lata* – ocena statusu prawnego składek wpłacanych na rzecz BFG pozwala na ich zakwalifikowanie jako *quasi*-daniny publicznej.

Prowadzenie badań w obszarze, wyznaczonym tytułem rozprawy, powiązałam z analizą trzech podstawowych zagadnień, ważnych z punktu widzenia realizowanych przez BFG funkcji. Pierwsze z nich to bezpieczeństwo i stabilność rynku finansowego (w szczególności na rynku bankowego). Drugie odnosi się do funkcjonowania rynku finansowego w kontekście interferencji norm publicznoprawnych. Trzecie natomiast uwzględnia problematykę skutków kryzysu finansowego, jaki miał miejsce w latach 2007-2011.

Bezpieczeństwo i stabilność rynku finansowego jest ważnym zagadnieniem i jednocześnie złożonym. Obejmuje normy prawne, ale też mechanizmy ekonomiczne. Dotyczy rozwiązań wewnętrznych i ponadpaństwowych. Utrzymaniem bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym zainteresowani są wszyscy uczestnicy tego rynku. Jednocześnie, bezpieczny i stabilny rynek finansowy jest ważny dla funkcjonowania całego państwa, wpływa bowiem na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Zapewnienie bezpieczeństwa oznacza stworzenie

uporządkowanych zasad, mechanizmów i reguł, których przestrzeganie wyeliminuje wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia. Dążenie do zapewnienia stabilności jest często określane jako podstawowy cel w działalności wielu instytucji (np. celem podstawowym Narodowego Banku Polskiego jest dążenie do utrzymania stabilnego poziomu cen). Stabilność, nie oznacza stałości, ale utrzymanie poziomu (np. wskaźników, wielkości matematycznych, poziomu dóbr itp.) na bezpiecznym poziomie, tak, by ewentualne zaburzenia systemu finansowego nie stanowiły zagrożenia dla jego funkcjonowania.

Mając na uwadze powyższe, stabilność rynku finansowego staje się nie tylko jego celem ale także wartością, która powinna podlegać ochronie. Stabilny rynek finansowy to rynek, który funkcjonuje bez zakłóceń i negatywnych skutków, pomimo różnych fluktuacji, jakie mogą na nim wystąpić. Stabilny rynek bankowy natomiast oznacza, że deponenti nadal będą powierzać swoje wolne środki bankom, przyjmując, że są to instytucje zaufania publicznego. Analogicznie, zasada ta powinna odnosić się do rynku spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Polski rynek finansowy opiera się przede wszystkim na rynku bankowym, stąd konieczne w pierwszej kolejności jest utrzymanie stabilności właśnie na tym rynku. W związku z tym, należy podkreślić, że z ekonomicznego punktu widzenia stabilność na rynku bankowym wiąże się z utrzymaniem płynności finansowej.

W dalszej kolejności wskazać warto, że obowiązuje ustawowy obowiązek (nakaz) podejmowania działań na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego. Bez wątplenia zatem system gwarantowania depozytów jest częścią składową działań podejmowanych (przez państwo) na rzecz zachowania bezpieczeństwa finansowego w szerokim kontekście (państwa i obywateli). Analizując uregulowany obecnie system gwarantowania depozytów stwierdzić można, że zależy on od instytucjonalnego zabezpieczenia i od sytuacji finansowej podmiotów rynku finansowego. Celem tego systemu jest ochrona deponentów przed utratą środków zgromadzonych w bankach i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Podsumowując, wskazane wyżej cele i wartości stanowią ważny element działalności BFG i wpisują się realizowane przez niego cele publiczne.

Kolejnym ważnym aspektem, który wyznaczył kierunek prowadzonych przede mnie badań, jest zjawisko interferencji norm prawa publicznego i prawa prywatnego. Zauważyć należy, że funkcjonowanie BFG obejmuje przede wszystkim obszar wyznaczony ramami prawa prywatnego. Jednocześnie, jego działania mają rodowód publiczny (przed BFG gwarancja depozytów spoczywała na Skarbie Państwa) i wywodzą się z instytucji charakterystycznych dla obszaru prawa publicznego. Z tego względu, podkreślić należy, że interferencja norm prawa prywatnego i prawa publicznego na rynku finansowym przejawia się w wielu aspektach.

Wpływ i znaczenie prawa publicznego na rynku finansowym osadzone zostały na założeniu, że jednym z aspektów funkcjonowania rynku finansowego jest dobro wspólne. Stąd powyższe rozważania na temat potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym. Prawo prywatne na rynku finansowym dotyczy przede wszystkim umów. Dostarcza wielu regulacji oraz konstrukcji prawnych. Rynek finansowy regulują zatem normy publicznoprawne i prywatnoprawne. Można także stwierdzić, że BFG jest łącznikiem między sferą prawa rynku finansowego, prawa budżetowego i systemu finansów publicznych. Podstawą do tego stwierdzenia jest obowiązująca regulacja nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym oraz wyposażenie BFG w zadania z zakresu przymusowej restrukturyzacji.

Trzeci zakres zagadnień objętych moimi badaniami dotyczył ustalenia konsekwencji, jakie na rynku finansowym wywołał kryzys finansowy w latach 2007–2011. Chciałabym przede wszystkim podkreślić, że jego skutki miały charakter ponadpaństwowy. Na poziomie Unii Europejskiej ujawniło się wiele mankamentów funkcjonującego wówczas systemu bankowo-finansowego. Zauważono, że banki, tak jak inne instytucje sektora publicznego, powinny prowadzić działalność w sposób ujednoczony w ramach Unii Europejskiej, przy jednoczesnym zachowaniu odrębności narodowych. Prowadzona przeze mnie analiza literatury przedmiotu potwierdziła przypuszczenie, że upadłość banku w jednym z państw unijnych może wpłynąć na stabilność rynku finansowego w całej Unii Europejskiej.

Tytułowy status prawny składek wnoszonych na rzecz BFG jest zagadnieniem wieloaspektowym i złożonym. W związku z tym, podczas prowadzonych badań uwzględniłam kwestie odnoszące się np. do zadań BFG, uprawnień uchwałodawczych Rady BFG dotyczących określania wysokości składek, zasad tworzenia funduszy BFG, mechanizmów wyznaczania wysokości składek oraz trybu ich wnoszenia. Można zatem stwierdzić, że przyjęty przeze mnie tytuł monografii wyznacza podmiotowy zakres rozważań wskazując, iż obszarem badań objęto status prawny składek wpłacanych wyłącznie na rzecz BFG, a nie składek *in genere*.

Przystępując do badań nad statusem prawnym składek wnoszonych na rzecz BFG, przyjąłabym także, że podmioty objęte systemem gwarantowania depozytów i przymusową restrukturyzacją nie mają równorzędnej pozycji w stosunku do BFG. Wysokość składek, formy i sposób ich wnoszenia nie są z nimi dyskutowane, chociaż przyznać należy, że brane są pod uwagę pewne aspekty obiektywne dotyczące działalności finansowej tych podmiotów, jak poziom ryzyka czy współczynniki wypłacalności.

Monografia składa się z sześciu rozdziałów. W każdym z nich zamieszczono krótkie wprowadzenie, w którym określono podstawowe założenia, wyartykułowano szczegółowy cel badań oraz określono metodę badawczą. Rozdziały opatrzone uwagami końcowymi, gdzie stosując metodę wyliczeń zaprezentowano wnioski cząstkowe prowadzonych badań. Na układ rozprawy wpływ miał przyjęty schemat prowadzonej analizy.

Rozdział pierwszy ma charakter systematyzujący. Przede wszystkim podkreślić należy, że ujęłam w nim problemy często badane przez przedstawicieli doktryny, jednakże ich prezentacja była niezbędna, by w sposób wnikliwy i syntetyczny zbadać przyjętą tezę pracy. Celem badań prowadzonych w rozdziale pierwszym było ustalenie i identyfikacja cech składek wnoszonych na rzecz BFG, bez czego nie byłoby możliwe ustalenie ich statusu prawnego. Ponadto, na potrzeby prowadzonych w tym rozdziale badań przyjęłam założenie, że istotą szeroko rozumianego bezpieczeństwa państwa (w tym bezpieczeństwa finansowego) jest możliwość pozyskiwania przez państwo i poszczególne instytucje tworzące sieć bezpieczeństwa finansowego, środków finansowych w celu zaspokajania potrzeb społecznych. Wskazany zakres analiz wymagał szerszego kontekstu, stąd osadzenie ich na gruncie danin publicznych. W związku z tym, rozważaniom poddałam charakter prawny BFG, a następnie przeprowadziłam analizę pojęć takich jak: „ciężar publiczny” oraz „świadczenie publiczne”, co uznałam za konieczne w celu ustalenia ich statusu w kontekście regulacji konstytucyjnej. Przedmiotem rozważań objęłam także zakres władztwa daninowego oraz istotę realizacji zadań publicznych. Podkreślić należy, że celem realizowanych przez BFG zadań publicznych jest dobro wspólne. W dalszej kolejności zwróciłam uwagę, że działalność BFG cechuje ich realizacja w interesie publicznym. Wykazano, że ochrona środków gwarantowanych przez BFG oraz realizacja zadań jako organu resolution jest zadaniem publicznym. Stwierdzenie, że BFG podejmując swoje zadania wypełnia interes publiczny świadczy o tym, iż nałożone ustawowo zadania mają charakter zadań publicznych. W ostatniej części rozdziału pierwszego odwołałam się do klasyfikacji danin publicznych oraz wskazałam na ich cechy. W konsekwencji tych rozważań wprowadziłam kategorię *quasi*-daniny publicznej i do tej kategorii zakwalifikowałam tytułowa składkę wnoszoną na rzecz BFG. Podsumowując, podkreślić należy, że składka ta wykazuje cechy wspólne z klasycznie rozumianą daniną publiczną oraz cechy odmienne, w związku z tym nie można jej zaliczyć do katalogu *stricte* danin publicznych. Oznacza to jednoczesną akceptację, że składka na rzecz BFG nie jest ani podatkiem, ani opłatą publicznoprawną, ani składką typową dla obowiązkowych ubezpieczeń społecznych lub obowiązkowych ubezpieczeń zdrowotnych. Jest konstrukcją prawną



o wyjątkowym i szczególnym charakterze, która generuje po stronie Funduszu obowiązki o znaczeniu kluczowym dla zachowania bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym.

W rozdziale drugim rozważania skoncentrowałam na problematyce prawnej zadań realizowanych przez BFG, tj. gwarantowanie depozytów i przymusowa restrukturyzacja. Podkreślić należy, że prawidłowo wykonywane zadania BFG stanowią fundamentalną wartość bezpiecznie funkcjonującego rynku finansowego. Szczególną uwagę zwróciłam na źródła finansowania tej działalności. Podstawę analiz stanowiło ustawodawstwo i w nim wskazany podział zadań BFG oraz katalog źródeł finansowania działalności BFG. W związku z tym zaprezentowany został podział funduszy własnych BFG, ze szczególnym uwzględnieniem fundusz gwarancyjnego banków, fundusz gwarancyjnego spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, funduszu przymusowej restrukturyzacji banków oraz funduszu przymusowej restrukturyzacji spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Prowadzone na potrzeby rozdziału drugiego badania oparłam na założeniu, że BFG stanowi ogniwo sieci bezpieczeństwa finansowego, a jego kluczowym zadaniem jest zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa na rynku finansowym. Celem prowadzonych badań była delimitacja dwóch podstawowych obszarów działalności BFG z wyznaczeniem zakresu podmiotowego dla każdego z nich oraz ustawowo przyporządkowanych źródeł ich finansowania. Podkreślić należy, że fundusze BFG zostały wymienione na gruncie ustawowym, natomiast szczegółowe zasady tworzenia i wykorzystania funduszy własnych BFG zostały wskazane w statucie BFG, nadanym w drodze rozporządzenia. Siedem funduszy własnych BFG to substrat kapitałowy BFG. Szczególną uwagę zwróciłam na składki, jako źródło finansowania działalności BFG. Zaprezentowałam podział składek, konkludując na zakończenie rozdziału, że składki wpłacane na rzecz BFG pozwalają wypełniać zadania, jakie BFG realizuje. W rozdziale tym zwróciłam uwagę na założenia systemu gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji. Podkreślić należy, że osiągnięcie celu badawczego nie byłoby możliwe bez dokonania analizy zakresu funkcjonowania rynku finansowego, ze szczególnym uwzględnieniem rynku bankowego. Prowadząc badania na potrzeby rozdziału drugiego zwróciłam uwagę na definiowanie pojęcia rynek finansowy, które jest szczególnie ważne w kontekście funkcjonujących na tym rynku podmiotów. Ponadto, systematyzując przyjęte ustawowe założenia przedstawiłam katalog podmiotów zobowiązanych do wnoszenia składek na rzecz BFG. Zwróciłam osobną uwagę na gwarantowanie depozytów i źródła ich finansowania oraz na przymusową restrukturyzację i źródła jej finansowania. Posiadanie przez BFG bazy finansowej na odpowiednim poziomie służy realizowaniu zadań publicznych i jest

konsekwencją przyznania BFG odpowiedzialności publicznoprawnej. Szczególną uwagę poświęciłam analizie i ocenie charakteru prawnego uchwał Rady BFG zakresie ustalania wysokości składek na rzecz BFG, stwierdzając w konkluzjach, że jednoznaczne ustalenie tego charakteru prawnego jest trudne. Jako podstawową metodę badawczą wykorzystałam tu metodę dogmatyczno-prawną, a jej przedmiotem było ustawodawstwo, literatura przedmiotu oraz orzecznictwo.

Rozdział trzeci obejmuje analizę i ocenę przyjętych rozwiązań prawnych oraz mechanizmów ekonomicznych, odnoszących się do składek wpłacanych na fundusz gwarancyjny banków i fundusz gwarancyjny spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Celem badań przeprowadzonych w tym rozdziale była weryfikacja i ocena obowiązujących zasad finansowania systemu gwarancyjnego banków oraz systemu gwarancyjnego spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. W związku z tym badaniami objęłam w pierwszej kolejności unormowania prawne dotyczące ustalania poziomu środków objętych systemem gwarantowania depozytów w bankach i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Uwagę poświęciłam także zagadnieniom związanym z poziomem środków systemu gwarantowania depozytów w bankach i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Następnie, zwróciłam uwagę na zasady i metody odnoszące się do określania wysokości składek na ww. fundusze. Metody wyznaczania składek opisałam z uwzględnieniem obowiązującego ustawodawstwa, zwracając uwagę na pewne wielkości ekonomiczne (np. ryzyko, fazy cyklu koniunkturalnego), które mają wpływ na ustalone wysokości składek. Ponadto, szczególną uwagę poświęciłam składkom nadzwyczajnym, które mogą być wnoszone na finansowanie działalności BFG, w określonych ustawowo okolicznościach, stanowiąc jednocześnie dodatkowe obciążenie dla podmiotów zobowiązanych. Jednakże, prowadzone badania wykazały wiele nieścisłości i wątpliwości w obszarze regulacyjnym. Przede wszystkim podkreślić należy, mając na uwadze ideę oparcia finansowania działalności gwarancyjnej na składkach *ex ante*, że wprowadzona składka nadzwyczajna pozostaje niespójna z tym założeniem. Wprawdzie obowiązek ich wniesienia przez podmioty zobowiązane może dotyczyć sytuacji szczególnych, ale wówczas, będą składką *ex post*.

W czwartym rozdziale analizie poddałam obowiązujące regulacje prawne w zakresie składek na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Bez wątpienia przeprowadzenie przymusowej restrukturyzacji

wymaga odpowiednich nakładów finansowych. W tym celu ustawodawca unormował system gromadzenia środków na funduszu przymusowej restrukturyzacji. Środki te umożliwiają finansowanie zadań BFG w zakresie stosowania zagwarantowanych ustawowo mechanizmów *resolution*. Badaniami objęto sposób określania poziomu środków niezbędnych do finansowania przymusowej restrukturyzacji oraz metod finansowania tego procesu. Zagadnieniem o złożonej strukturze jest metoda ustalania składek na wymienione fundusze. Ponadto, w rozdziale tym przeprowadziłam analizę i dokonałam oceny regulacji prawnych wprowadzających możliwość nałożenia obowiązku wnoszenia składek nadzwyczajnych także na ten fundusz. Składka ta stanowi formę dodatkowego obciążenia podmiotów zobowiązanych i może istotnie wpływać na ich możliwości niezakłóconego funkcjonowania na rynku finansowym w okresie zmaterializowania się obowiązku wnoszenia tej składki. Szczegółowej analizie poddałam także zagadnienie poziomu środków na finansowanie przymusowej restrukturyzacji w bankach i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz metody ustalania składek na wskazane wyżej fundusze. Model finansowania *resolution* oparto na zróżnicowanej wysokości składek, w zależności od podmiotu zobowiązanego do ich wpłaty. Model ten oparto na kryteriach mierzalnych i obiektywnych. Prowadząc badania, zwróciłam uwagę także na szczególne zwolnienie, które przewidział ustawodawca, tj. zwolnienie z obowiązku wnoszenia składek, które w określonej sytuacji dotyczy podmiotu rezydualnego oraz spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej.

W rozdziale piątym kompleksowo omówiłam zasady i tryb wnoszenia składek na fundusz gwarancyjny i fundusz przymusowej restrukturyzacji. Mając na uwadze główny cel i zakres prowadzonych badań, należy podkreślić, że działania BFG oznaczają jego ingerencję w sytuację ekonomiczno-finansową podmiotów, objętych tą szczególną ochroną. Jej celem jest jednak stworzenie potencjalnych możliwości zaspokojenia roszczeń deponentów a docelowo - zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym. Oznacza to, że system wnoszenia składek powinien być uregulowany kompleksowo, jako system spójny, jednolity, efektywny tak, by zapewniał sprawne funkcjonowanie BFG. Prowadząc badania na potrzeby rozdziału piątego oparłam się ponownie na założeniu, wyrażonym wcześniej w rozdziale pierwszym, że BFG realizuje zadania w interesie publicznym i bez sprawnego i sformalizowanego mechanizmu poboru składek wypełnianie ustawowo określonych obowiązków przez BFG byłoby utrudnione. Szczególną uwagę poświęciłam składkom wnoszonymi w formie zobowiązań do zapłaty, wskazując na skutki prawne przyjęcia takiego rozwiązania. W tym zakresie zwróciłam uwagę na złożoność badanego zagadnienia, wskazując

na skutki po stronie zarówno BFG, jak i podmiotów zobowiązanych. W tym celu należało przeanalizować obowiązki, jakie ciążyą na podmiotach wnoszących takie składki. Analizą objęłam także regulację dotyczącą „wezwań do zapłaty”, która materializuje się w momencie wystąpienia konieczności finansowania zadań w zakresie działalności gwarancyjnej lub przymusowej restrukturyzacji. Eksplikacji poddałam także kwestię wezwań do zapłaty jako uprawnienia przysługującego BFG. Instytucja części składki wnoszonej w formie zobowiązania do zapłaty została wprowadzona do polskiego ustawodawstwa na wzór unijny. Ustawodawca krajowy zmodyfikował cechy tych składek i elementy, jakie je charakteryzują. W ten sposób zamiast „nieodwołalnego charakteru” tegoż zobowiązania, występuje „nieodwołalna blokada” i „nieodwołalne pełnomocnictwo”, co inaczej kwalifikuje tę składkę oraz może wywoływać odmienne skutki prawne. Należy także odnotować, że ustawodawca przypisał podmiotom zobowiązanim do wnoszenia składek rocznych uprawnienie do informowania Rady BFG o zamiarze skorzystania z możliwości wniesienia części składki w formie zobowiązania do zapłaty. Przyjęty kierunek rozważań determinował podjęcie próby zdefiniowania tzw. obowiązku *quasi*-daninowego (składkowego), z wykorzystaniem istotnych cech obowiązku podatkowego oraz zobowiązania podatkowego. W rozdziale tym zwróciłam także uwagę na możliwość przekazywania składek pomiędzy systemami gwarancji depozytów oraz pomiędzy funduszami BFG, wskazując jakie to wywołuje skutki prawne. Badania prowadzone na potrzeby rozdziału piątego wskazały, że analizowane zagadnienia nie są uregulowane w sposób niebudzący wątpliwości, co odbiega od zasad racjonalności ustawodawcy. Zasadniczy wpływ na to miało dokładne wzorowanie się na treści dyrektyw unijnych, co wpłynęło na niekonsekwencję ustawodawcy w stosowanej terminologii i w odesłaniach do prawodawstwa unijnego.

W rozdziale szóstym podjęłam próbę odniesienia się do danych zawartych w Raportach Rocznych Funduszu oraz sprawozdaniach finansowych z działalności BFG. Celem badań podjętych w tym rozdziale było wykazanie, jak na przestrzeni lat realizowane są zadania BFG, tj. gwarantowanie depozytów (jako zadanie pierwotne) oraz przymusowa restrukturyzacja. W związku z tym poddałam analizie również regulacje prawne dotyczące zasad rachunkowości BFG. Zidentyfikowałam rozbieżności terminologiczne, jakie w tym zakresie wyłaniają się na gruncie obowiązującego ustawodawstwa. Mając na uwadze postawione cele badawcze, w rozdziale tym omówiłam w pierwszej kolejności - podstawy prawne i zasady rachunkowości BFG. W dalszej kolejności - analizą objęłam wypłaty dokonywane z tytułu pełnionej funkcji ochronnej względem deponentów niewypłacalnych banków i spółdzielczych kas

oszczędnościowo-kredytowych. Przedmiotem badań, prowadzonych w tym zakresie, były sprawozdania z działalności finansowej BFG i zawarte w nich informacje dotyczące składek gromadzonych na funduszach BFG. Formą kompleksowej prezentacji danych statystycznych są wartości dokonywanych wypłat środków gwarantowanych w latach 1995–2020. Przeprowadzone badania wskazują, że system bankowy i system spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych jest stosunkowo stabilny, choć należy odnotować, że w 2019 r. ogłoszono upadłość Banku Spółdzielczego w Grębowie. Prowadząc analizy podjęłam próbę odpowiedzi na pytanie: czy środki zgromadzone na funduszu gwarancyjnym spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych są wystarczające na pokrycie zobowiązań względem deponentów upadłych podmiotów? W rozdziale szóstym zwróciłam także uwagę na zagadnienie przymusowej restrukturyzacji w praktyce działalności BFG, opisując w ogólnym zarysie trzy wszczęte przez BFG procedury *resolution*, co również pozwoliło wyłonić ważne wnioski.

Postawiona teza badawcza, wskazane cele badawcze i obszar badań zdeterminowały wybór metod badawczych a prowadzone badania umożliwiły analizę *de lege lata* i sformułowanie wniosków *de lege ferenda*. Niniejsza rozprawa ma charakter *stricte* prawniczy. W monografii wykorzystałam kilka metod badawczych. Jako podstawową metodę badawczą wskazuję metodę dogmatyczno-prawną, sprowadzającą się do wykorzystania dorobku doktryny, gdzie obok dorobku nauk prawnych, podstawą do pogłębionych rozważań były wybrane pozycje literatury nauk ekonomicznych. Taki wybór podyktowany był przede wszystkim dążeniem do uzyskania efektu kompleksowości omawianych zagadnień. Badaniami objęłam głównie polską literaturę przedmiotu, jednakże w wielu kwestiach odwołałam się do dorobku zagranicznego. Przedmiotem moich badań były także akty prawne i orzecznictwo. Istotne znaczenie dla rozważań miały akty prawa Unii Europejskiej, przede wszystkim dyrektywy i rozporządzenia. Analizą i oceną objęłam także unormowania wprowadzone aktami wykonawczymi do ustaw oraz regulaminami i uchwałami Rady BFG. Podkreślić należy, że ważną rolę w procesie dowodzenia tezy badawczej była analiza orzecznictwa, głównie Trybunału Konstytucyjnego. Kluczowe znaczenie dla prowadzonych badań miała krytyczna analiza obowiązującego ustawodawstwa. Pozwoliło mi to na sformułowanie ważnych wniosków, z punktu widzenia dalszego wykonywania zadań BFG. Należy podkreślić, że w rozdziale szóstym zastosowałam także metody empiryczną i statystyczną. Szczególną rolę w tym zakresie odegrały raporty (BFG, Związku Banków Polskich czy KNF) oraz sprawozdania z działalności finansowej BFG. W pracy wykorzystałam także inne materiały o zróżnicowanych walorach naukowych, w tym

opinie eksperckie, informacje uzyskane bezpośrednio od instytucji (BFG, NBP oraz Urzędu KNF).

Podsumowując, chciałabym podkreślić, że postawiony problem badawczy, dotyczący statusu prawnego składek wnoszonych na rzecz BFG był zagadnieniem szerokim, który generował kolejne, ważne problemy, powiązane ze sobą w różny sposób. Przeprowadzone badania umożliwiły mi nie tylko ustalenie statusu prawnego i znaczenia składek pobieranych na rzecz BFG, ale także doprowadziły do identyfikacji w obowiązującym ustawodawstwie niedoskonałości, głównie w postaci rozbieżnych i niejasnych regulacji, jak i unormowań niespójnych (nawet luk prawnych). Przeprowadzone badania, dzięki postawionym celom badawczym pozwoliły mi zwrócić uwagę na potrzebę zmian legislacyjnych, po to, aby obowiązujący w obszarze gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji zespół norm i mechanizmów zapewniał bezpieczeństwo i stabilność w pełnym zakresie. Mając powyższe na uwadze, w zakończeniu sformułowałam wnioski *de lege ferenda*.

Chciałabym podkreślić, że oznaczony, w toku prowadzonych przeze mnie, kilkuletnich wieloaspektowych badań naukowych, status prawny składek wnoszonych na rzecz BFG jest wypadkową wielu czynników o charakterze normatywnym i pozanormatywnym. Ponadto, z jurystycznego punktu widzenia elementami, które składają się na status prawny badanych składek są elementy konstrukcyjne charakterystyczne dla danin publicznych oraz te, których do tego katalogu zaliczyć nie można. Na status prawny składek wpływ ma także rola, jaką składki pełnią oraz przyjęte w pierwszym rozdziale monografii założenie, że BFG swoje zadania realizuje w interesie publicznym.

Sformułowane przeze mnie wnioski końcowe odnoszą się m.in. do:

- a) charakteru prawnego BFG,
- b) zakresu zadań, jakie wykonuje,
- c) zakresu podmiotowe objętego ochroną gwarancyjną,
- d) zasad i reguł umożliwiających ustalanie wysokości składek wnoszonych na rzecz BFG,
- e) uregulowanych ustawowo mechanizmów resolution i źródeł ich finansowania,
- f) wprowadzonej formy „składki w formie zobowiązania do zapłaty”,
- g) pozostawienia wielu decyzji do kompetencji Rady BFG.

Przeprowadzone badania pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że składki wnoszonej na rzecz BFG nie można zaliczyć do katalogu *strictae* danin publicznych, przy jednoczesnym wskazaniu, że jest to składka ważna systemowo. Jednocześnie podkreślić można, że władztwo,

które przypisuje się BFG, będzie wzmacniało te cechy składek, które istotnie zbliżają je do kategorii daniny publicznej. Warto także oceniać składki z punktu widzenia aksjologicznego, przyjmując założenie, że prawo ma służyć realizacji określonych wartości. W tym przypadku wartościami tymi są: interes publiczny, stabilność i bezpieczeństwo.

Dowodząc postawioną tezę, w myśl której składki na rzecz BFG to *quasi*-daniny publiczne, podkreślić trzeba, że zasilają tworzone w BFG fundusze, których uruchomienie (na wypłaty środków gwarantowanych bądź finansowanie mechanizmu *resolution*) powinno być szybkie i sprawne. Należy zatem zastanowić się nad uzupełnieniem regulacji o uprawnienia BFG do egzekwowania składek, w przypadku, gdyby podmioty zobowiązane nie wypełniły swojego obowiązku. O *quasi*-fiskalnym charakterze składek świadczyć może ponadto cel składek wnoszonych na rzecz BFG, którym nie jest finansowanie bieżącej działalności BFG, ale przeznaczenie ich na konkretny cel. Można wskazać, że ze składek pobieranych przez BFG pokrywane są także koszty lub nakłady związane z jego działalnością, ale przy ustalaniu wysokości składek ten fakt w żaden sposób nie został uwzględniany. Co jedynie potwierdza, że przyjęta regulacja świadczy o szczególnej kwantyfikacji składek na rzecz BFG.

Badania, które przeprowadziłam na potrzeby niniejszej monografii, a także zidentyfikowane przeze mnie problemy i dokonane oceny pozwoliły na sformułowanie wniosków *de lege ferenda*. Przede wszystkim, warto rozważyć potrzebę uregulowania ustawowego wszystkich zasadniczych elementów konstrukcji prawnej składki wpłacanej na rzecz BFG. Przyjęcie tezy, iż składka ma status *quasi*-daniny publicznej wiąże się z koniecznością regulacji formy prawnej ustalania wysokości składek. Należy także zastanowić się nad możliwością zmian konstrukcji prawnej jaką jest część składki wnoszonej w formie zobowiązania do zapłaty. Ponadto, analiza przyjętych rozwiązań prawnych uwypukliła problem braku ochrony gwarancyjnej depozytów gromadzonych w bankach przez jednostki samorządu terytorialnego. W tej kwestii należałoby rozważyć istotne zmiany.

Konkludując, stwierdzić należy, że punktem wyjścia w identyfikacji statusu prawnego składek wpłacanych na rzecz BFG było wykazanie i wyodrębnienie odpowiedzialności publicznoprawnej BFG. Takie założenie i w dalszej kolejności wyrażony pogląd o *quasi*-daninowym charakterze składek pozostanie spójny z zaliczeniem BFG do grupy podmiotów realizujących zadania w interesie publicznym.

Pragnę także zaznaczyć, że niniejsza monografia obejmuje stan prawny na dzień 30 maja 2021 r., co oznacza, że badania, które prowadziłam dotyczą okresu poprzedzającego podjęcie prac nad zmianą ustawodawstwa w zakresie sformalizowania charakteru prawnego BFG. Odnotować należy, że od czerwca 2021 r., trwały prace nad projektem zmiany ustawy

o finansach publicznych i innych ustaw. Skutkiem tego jest istotna zmiana ustawodawstwa, polegająca na dodaniu ustawą z dnia 11 sierpnia 2021 r. (Dz. U z 2021 r. poz. 1535) - do art. 9 ustawy o finansach publicznych - pkt 15, w myśl którego do jednostek sektora finansów publicznych został zaliczony Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Zmiana ta wejdzie w życie dnia 1 stycznia 2022 r. Zaliczenie BFG do jednostek sektora finansów publicznych wywołuje istotne konsekwencje, przede wszystkim przesądza o charakterze prawnym BFG. Zmiana ta wpłynie również na zasady jego funkcjonowania i w konsekwencji gospodarowania środkami finansowymi (w tym składkami). W uzasadnieniu do rządowego projektu zmian (z czerwca 2021 r.), odnoszących się do organizacji i zasad funkcjonowania sektora finansów publicznych nie pojawiły się argumenty uzasadniające zaliczenie BFG do jednostek sektora finansów publicznych. Jest w nim mowa jedynie o dążeniu do odzyskania orientacji w możliwościach finansowych państwa. W mojej ocenie zaliczenie instytucji o tak ważnej roli z punktu widzenia zachowania bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym do jednostek sektora finansów publicznych może budzić pewne wątpliwości. Trzeba bowiem zwrócić uwagę na zasady funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych, przede wszystkim w zakresie gospodarki finansowej, a także rachunkowości, planowania czy sprawozdawczości i na tej podstawie zbadać konsekwencje wpływu tych zasad na prowadzoną przez BFG działalność.

#### **4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych**

Oprócz przedstawionej wyżej monografii pt. „*Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*”, do osiągnięć naukowo – badawczych po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych zaliczam (łącznie z opublikowaną monografią habilitacyjną): 42 opublikowane prac o niejednorodnym charakterze.

Zakres publikacji obejmuje: 2 monografie jednoautorskie, 1 monografię we współautorstwie, opracowanie haseł do 2 komentarzy (praca zbiorowa), opracowanie rozdziału do 1 komentarza, 12 artykułów naukowych opublikowanych w języku polskim, 2 artykuły opublikowane w języku obcym (angielskim), 12 rozdziałów w pracach zbiorowych, 5 rozdziałów w pracach zbiorowych w języku obcym (angielskim i czeskim), 3 redakcje monografii, opracowanie haseł do 2 tomów Encyklopedii (praca zbiorowa).

Wykaz moich publikacji został zamieszczony w załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, gdzie uwzględniłam opracowania opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora i po jego uzyskaniu. Ponieważ część



publikacji została przygotowana we współautorstwie, oświadczenia o udziale współautorów i ich indywidualnym wkładzie merytorycznym stanowią załącznik nr 5 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Moje zainteresowania naukowe dotyczą prawa rynku finansowego, a przede wszystkim prawa bankowego oraz wybranych zagadnień prawa podatkowego i prawa finansów publicznych. Mój dorobek po doktoracie można ująć w następujących obszarach badawczych:

1. Prawo bankowe ze szczególnym uwzględnieniem ochrony deponenta na rynku finansowym.
2. Rola i funkcje Narodowego Banku Polskiego i jego znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności państwa.
3. Wybrane aspekty prawa podatkowego
4. Wybrane aspekty prawa finansów publicznych.

**Pierwszy obszar badawczy** obejmuje wybrane zagadnienia dotyczące regulacji prawa bankowego, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony deponenta na rynku bankowym. W tym nurcie badań analizami objęłam regulacje ustawy Prawo bankowe, jak również innych ustaw, takich jak np. ustawy o kredycie hipotecznym i ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjny, systemie gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji. Celem prowadzonych przeze mnie badań w tym obszarze było przede wszystkim zwrócenie uwagi na przysługujące klientom banków, tj. deponentom (posiadaczom rachunków bankowych) uprawnienia oraz na szeroko rozumianą ochronę tego deponenta na rynku usług bankowych. W tym zakresie tematycznym wskazuję w pierwszej kolejności na następujące opracowania:

- 1) „Rozporządzenie wkładem własnym – dyspozycja na wypadek śmierci”, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie* 2016, tom XVII, z. 8, cz. III, s. 159-171;
- 2) „Szczególna rola kredytów mieszkaniowych na rynku usług bankowych”, (w:) E. Kowalewska (red.), *Współczesne problemy bankowości i sektora finansów publicznych*, Tom II, Wydawca Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2016, s. 81-96;
- 3) „Odwrócony kredyt hipoteczny – fikcja czy realna szansa na lepsze życie seniora?”, (w:) E. Klamut (red.), *Terapia finansów*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, t. 17, z. 8, cz. 3. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie* 2017, s. 113-127;
- 4) „Spłata kredytów denominowanych lub indeksowanych w walucie innej niż waluta polska”, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 2017, nr 5 (89), cz. 1, s. 485-495;

- 5) „Wybrane zagadnienia regulacji prawa bankowego i nadzoru nad rynkiem finansowy w kontekście praktyki ochrony klientów sektora bankowego”, Zarządzanie i Finanse, Journal of Management and Finance 2017, nr 2, s. 29-48 (współautor: P. Pisarewicz);
- 6) „Cele i znaczenie przymusowej restrukturyzacji w świetle ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji – wybrane zagadnienia” (w:) P. Antonowicz, P. Galiński, P. Nogal-Meger (red.), Prawne, ekonomiczne i finansowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2018, s. 39-50.

Mając na uwadze wyżej wymienione opracowania, podkreślić należy, że głównym obszarem działalności banków, która była przedmiotem moich badań, jest działalność depozytowo-kredytowa. Ochrona deponenta stała się także przedmiotem moich badań w ujęciu instytucjonalnym. Stąd swoimi badaniami naukowymi objęłam aspekty prawne funkcjonowania BFG, a zwłaszcza główne zadania przez niego realizowane (gwarancja depozytów i przymusowa restrukturyzacja) oraz system finansowania tych zadań. W tym ostatnim aspekcie swoje kilkuletnie badania skupiłam na składkach wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, efektem czego jest monografia pt. „*Status prawny składek wnoszonych na rzecz bankowego Funduszu Gwarancyjnego*”, którą wskazałam jako główne osiągnięcie habilitacyjne. Swego rodzaju uzupełnieniem badanego obszaru jest publikacja pt. „*Cele i znaczenie przymusowej restrukturyzacji w świetle ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji – wybrane zagadnienia*”, w której przede wszystkim zwróciłam uwagę na zadania realizowane przez BFG, jako organ *resolution*. Celem niniejszego opracowania było przede wszystkim wskazanie na zadania, jakie wykonuje w tym zakresie BFG, jako stosunkowo nowe zadania. Warto przypomnieć, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny został podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzanie przymusowej restrukturyzacji w 2016 r. W związku z tym celem prowadzonych przeze mnie badań była próba oceny regulacji prawnych, wprowadzających mechanizmy *resolution*, w szczególności w kontekście zapewnienia stabilności finansowej i bezpieczeństwa na rynku finansowym. W związku z tym w ww. opracowaniu omówiłam cele przymusowej restrukturyzacji oraz sposoby ich realizacji.

Z kolei, moje zainteresowanie działalnością kredytową banków podyktowane było (w badanym okresie) tym, że jest to drugi obok przechowywania depozytów, rodzaj usług bankowych świadczonych najczęściej. Dostęp do kredytu mieszkaniowego zmieniał się na przestrzeni lat. Wzrost zadłużenia następował systematycznie od 2000 r. a rynek usług

bankowych cechuje różnorodność oferty kredytowej. W opracowaniu „*Szczególne role kredytów mieszkaniowych na rynku usług bankowych*” zauważyłam, że prawo bankowe nie zawiera definicji legalnej kredytu, a jedynie określa podstawowe prawa i obowiązki stron umowy kredytowej oraz niezbędne elementy jej treści. Natomiast, co warto podkreślić, na gruncie innego aktu prawnego zdefiniowane zostało pojęcie „kredytu mieszkaniowego”. W związku z tym w ww. opracowaniu zwróciłam uwagę na szczególne cechy umowy kredytu mieszkaniowego. Podkreśliłam, że obowiązujące ustawodawstwo dopuszcza możliwość zawierania umów o kredyt denominowany lub indeksowany w walucie innej niż waluta polska, co wywołało w pewnym okresie obowiązywania tej regulacji, szereg wątpliwości. Poruszyłam także zagadnienie odnoszące się do roli Komisji Nadzoru Finansowego, przede wszystkim w zakresie wydawania stosownych rekomendacji dla banków. W prezentowanym opracowaniu przedstawiłam także dane statystyczne dotyczące rynku kredytów mieszkaniowych, a w ujęciu tabelarycznym ukazałam liczbę czynnych umów o kredyt mieszkaniowy w latach 2006-2016. Ponadto wskazałam, że nieodzownym elementem zawieranych umów kredytu mieszkaniowego jest hipoteka, ponieważ kredyty mieszkaniowe to kredyty hipoteczne. Formułując wnioski końcowe zwróciłam uwagę m.in., że kredyty mieszkaniowe stanowią ważny element, który determinuje rozwój rynku mieszkaniowego. Zasygnalizowałam także inny ważny problem, w myśl którego wprowadzenie nadzwyczajnych rozwiązań z tytułu zaciąganych kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska, nie może prowadzić do odmiennego traktowania kredytobiorców spłacających kredyty w walucie polskiej. Swego rodzaju kontynuację tematyki umów kredytowych, stanowi kolejne moje opracowanie, pt. „*Splata kredytów denominowanych lub indeksowanych w walucie innej niż waluta polska*”. Celem badań prowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania była szczególna regulacja ustawy Prawo bankowe, odnosząca się do zasad spłaty kredytów denominowanych lub indeksowanych w walucie innej niż waluta polska. Szczególną uwagę w prowadzonej analizie zwróciłam na zagadnienie *spreadów* walutowych, wskazując nie tylko na regulacje prawne, ale także na stanowisko takich instytucji, jak Komisja Nadzoru Finansowego czy Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Celem opracowania było także wskazanie różnic między kredytem denominowanym a kredytem indeksowanym w walucie innej niż waluta polska. Przeprowadzone badania ukazały specyfikę kredytów indeksowanych i denominowanych w walucie innej niż polska, w porównaniu do pozostałych kredytów, a także różnicę między nimi. Moim celem było także podkreślenie, że obowiązujące ustawodawstwo nakłada na banki dodatkowe obowiązki, m.in. informacyjne, mając na względzie ochronę kredytobiorcy. Ważnym wnioskiem jest także stwierdzenie, że orzecznictwo wskazuje na liczne rozbieżności

w badanym obszarze. Jednocześnie z analizy tej wynika, że obowiązująca zasada swobody umów nie ogranicza sposobu wskazywania w umowach kwoty i waluty kredytu. Bez wątpienia stwierdzić należy, że banki nie powinny ustalać kursu obowiązującego w danej umowie w sposób, który byłby niejasny i stanowiłby naruszenie dóbr kredytobiorcy (w tym zakresie wyłania się kolejny ważny aspekt tzw. klauzul abuzywnych). W opracowaniu o którym mowa badaniami objęłam regulacje prawne dotyczące kredytów indeksowanych i denominowanych w walucie innej niż waluta polska, przede wszystkim z uwagi na wątpliwości, jakie wyłaniają się w praktyce, na etapie ich udzielania i następnie spłaty. W tym celu odwołałam się także do orzecznictwa, które jedynie potwierdziło złożoność powyższego zagadnienia.

Prowadząc badania naukowe dotyczące regulacji prawnych, które kształtują szczególne uprawnienia posiadaczy rachunków bankowych zwróciłam uwagę na dwa szczególne rozwiązania, tj. instytucję zapisu na wypadek śmierci oraz konstrukcję odwróconego kredytu hipotecznego. W związku z tym, w opracowaniu „*Rozporządzenie wkładem własnym – dyspozycja na wypadek śmierci*”, w sposób syntetyczny omówiłam tę regulację, która, co warto podkreślić, została wprowadzona do polskiego ustawodawstwa ponad 50 lat temu, jednakże na przestrzeni lat w znacznym stopniu została zmodyfikowana. Celem prowadzonych badań, było wykazanie, że dyspozycja wkładem na wypadek śmierci stanowi swego rodzaju przywilej, jaki przysługuje posiadaczowi rachunku bankowego o charakterze oszczędnościowym. W opracowaniu wykazałam, że skorzystanie z tej szczególnej instytucji prawnej jest jedynie uprawnieniem deponenta, wskazując jednocześnie, że dyspozycja wkładem na wypadek śmierci jest jednostronną czynnością prawną nazwaną (*mortis causa*). Ponadto, zauważyłam, że instytucja ta stanowi wyjątek od zasady, że po śmierci posiadacza rachunku środki znajdujące się na jego rachunku wchodzi do spadku. Ponieważ przywilej ten wynika wprost z ustawy, w umowie rachunku bankowego nie muszą się znaleźć żadne dodatkowe regulacje w tym zakresie. Bank nie ma też prawa odmówić przyjęcia takiej dyspozycji, co więcej, podkreślić należy, że bank ma ustawowy obowiązek przyjąć taką dyspozycję. Analizując powyższe zagadnienie, zwróciłam uwagę, że ustawowo określony został zakres podmiotowy tej dyspozycji oraz jej górny limit. Ponadto, w swoich rozważaniach podkreśliłam, że ustawowy przywilej, jakim jest dyspozycja na wypadek śmierci, odnosi się jedynie do rachunków o charakterze oszczędnościowym, tj. do rachunku oszczędnościowego, oszczędnościowo-rozliczeniowego oraz rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej. Przedmiotem szczegółowej analizy w tym obszarze było wyznaczenie ustawowych granic dyspozycji wkładem na wypadek śmierci a także zagadnienia związane z obowiązkiem podatkowym z tytułu nabycia prawa do wkładu oszczędnościowego na podstawie tej dyspozycji.

Szczegółowo odniosłam się także do zmiany ustawy Prawo bankowe, która weszła w życie w dniu 1 lipca 2016 r., i która dotyczyła także zapisu na wypadek śmierci. Analizą w tym zakresie objęłam uzasadnienie projektu ustawy z którego wynika, iż przepisy dotyczące dyspozycji wkładem na wypadek śmierci będą efektywne jedynie w przypadku, jeżeli klient banku (posiadacz środków na rachunku bankowym) będzie miał świadomość możliwości wydania takiej dyspozycji, a instytucja rynku finansowego (czyli bank) – powziąwszy informację o śmierci posiadacza, który takiej dyspozycji dokonał – zawiadomi uprawnionych o prawie do wypłaty określonych środków. W związku z tym, zwróciłam uwagę, iż wyrazem podjętych zmian było dodanie do treści prawa bankowego art. 56a, który nałożył na banki obowiązek informowania posiadacza rachunku o możliwości wydania przez niego dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oraz obowiązek niezwłocznego zawiadomienia, w przypadku powzięcia przez bank informacji o śmierci posiadacza rachunku, wskazanych przez niego osób o możliwości wypłaty zadysponowanej kwoty.

Kolejny temat moich badań dotyczył regulacji ustawy o kredycie hipotecznym, któremu poświęcono opracowanie pt. „*Odwrócony kredyt hipoteczny – fikcja czy realna szansa na lepsze życie seniora?*”. Podkreślić należy, że zasadniczym problemem badawczym niniejszego opracowania była próba odpowiedzi na pytanie, czy regulacja prawna odnosząca się do odwróconego kredytu hipotecznego jest rozwiązaniem skutecznym i właściwym. W związku z tym postawione zostały przeze mnie pytania badawcze o zakres podmiotowy tej regulacji: dla kogo została wprowadzona instytucja „odwróconej hipoteki” i czy stanowi ona realną szansę na polepszenie sytuacji ekonomicznej osoby, która zawiera taką umowę z bankiem? Celem opracowania było także wskazanie najważniejszych elementów odwróconego kredytu hipotecznego. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjąłm również hipotezę badawczą, którą oparłam o wątpliwość, iż trzy lata obowiązywania ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym wskazywały, że ustawa ta staje się „uśpionym” aktem prawnym, głównie dlatego, że banki nie są zainteresowane zawieraniem tego typu umów. W opracowaniu tym zwróciłam uwagę, że odwrócony kredyt hipoteczny jest rodzajem usługi *equity release*, omówiłam także zakres przedmiotowy i podmiotowy odwróconego kredytu hipotecznego i procedurę zawierania umowy odwróconego kredytu hipotecznego, z uwzględnieniem elementów ochrony kredytobiorcy. Formułując wnioski końcowe stwierdziłam, że zaletą tego kredytu jest możliwość uzyskania dodatkowych środków pieniężnych, stanowiących uzupełnienie świadczeń otrzymywanych z systemu emerytalnego, które, co równie istotne, nie są opodatkowane. Efektem prowadzonych badań, było także stwierdzenie, że zdecydowana większość przyjętych w ustawodawstwie rozwiązań została poczyniona na korzyść

kredytobiorcy, mając na uwadze przede wszystkim jego wiek. Przeprowadzona analiza pozwoliła wskazać także na pewne braki ustawowe, jak choćby określenie minimalnego wieku dla kredytobiorcy (seniora). Do wad przyjętego rozwiązania zaliczyłam także fakt, że nie można przekazać tej nieruchomości w spadku swoim najbliższemu. Ponadto istotnym mankamentem jest obniżenie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego w zamian za nieruchomość dlatego, że wartość nieruchomości określona jest przez bank, który na tej podstawie wylicza przysługującą należność. W konkluzjach wskazałam, że brak obecnie zainteresowania ze strony banków odwróconym kredytem hipotecznym. Z tego względu trudno oszacować, jakie korzyści i na jaką skalę mogłyby uzyskać banki, wprowadzając do swoich usług ofertę odwróconego kredytu hipotecznego. Przeprowadzone badania wykazały, że trzy lata obowiązywania ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym nie przyniosły należytej oferty ze strony banków.

Do pierwszego obszaru badań zaliczam także opracowanie przygotowane we współautorstwie (współautor P. Pisarewicz z Uniwersytetu Gdańskiego) pt. *„Wybrane zagadnienia regulacji prawa bankowego i nadzoru nad rynkiem finansowym w kontekście praktyki ochrony klientów sektora bankowego”*. Przedmiotem badań w tym zakresie były obowiązujące regulacje, których celem jest zagwarantowanie ochrony na rynku bankowym. Trzeba zauważyć, że ochrona uczestników tego rynku (klientów banków) jest jednym z kluczowych wyzwań dla polskiego i międzynarodowego systemu finansowego. Na potrzeby prowadzonych badań, przyjęte zostało założenie, w myśl którego ważną rolę pełnią wszelkiego rodzaju regulacje oraz instytucje powołane przez państwo, których głównym zadaniem jest ochrona klientów przed skutkami błędnych decyzji oraz nadużyciami ze strony dostawców usług lub pośredników. Celem niniejszego opracowania była systematyka i ocena wybranych regulacji prawa bankowego oraz nadzoru nad tym rynkiem w kontekście praktyki ochrony uczestników (klientów) rynku bankowego. Przyjmując za przedmiot analiz regulacje prawa bankowego, dotyczące umowy rachunku bankowego oraz umowy kredytowej, przeanalizowane zostały przede mną przepisy, które odnoszą się do ochrony w sposób bezpośredni lub pośredni, poprzez wykazanie podstawowych obowiązków banku. W dalszej kolejności przeprowadzona analiza regulacji prawnych w zakresie nadzoru nad rynkiem finansowym, a w sposób szczególny uwzględniono praktyczne aspekty funkcjonowania nadzoru nad rynkiem bankowym. W opracowaniu tym moim celem było także omówienie ogólnych wytycznych odnoszących się do ochrony klientów w przepisach ustawowych, regulujących system nadzoru a także praktyczny wymiar działalności Komisji Nadzoru Finansowego (począwszy od decyzji o nałożeniu kar, listy ostrzeżeń publicznych aż do

wydawanych rekomendacji.) Przeprowadzone badania wykazały podstawowe zasady i reguły formalnoprawne, dzięki którym możliwe jest kształtowanie praktycznych mechanizmów ochrony praw klientów na rynku bankowym. Nadal jednak otwarte pozostaje pytanie, czy mechanizmy te są wystarczające i czy pełnią właściwą rolę?

W pierwszym obszarze badań wyodrębnić można jeszcze jeden nurt badawczy, który dotyczy aspektów związanych z funkcjonowaniem bankowości elektronicznej i jej regulacji prawnych, przede wszystkim w ustawie o usługach płatniczych. Z jednej strony stanowi on kontynuację badań podejmowanych przeze mnie przed doktoratem, z drugiej wyznacza kierunek moich dalszych zainteresowań naukowych. W tym aspekcie wymienić należy dwa opracowania:

- 1) „Bankowość mobilna jako rodzaj bankowości elektronicznej. E-bankowość – współczesny wymiar rynku usług bankowych”, (w:) K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), E-sąd, E-finance, E-praca, C.H. Beck, Warszawa 2020, s. 153-165;
- 2) „Zlecenie płatnicze – jako rozliczenie pieniężne – zawierające polecenie wykonania transakcji płatniczej”, *Prawo Mediów Elektronicznych* 2021. Nr 2, s. 14-20.

W pierwszym wymienionym wyżej opracowaniu zwróciłam uwagę na aspekt globalizacji usług na rynku bankowym i jej wpływu na rozwój prawa bankowego w obrocie elektronicznym (tj. bankowości elektronicznej). Z procesem globalizacji wiąże się natomiast ujednoczenie zasad obowiązujących na rynku bankowym. Rozpoczynając badania w tym przedmiocie zwróciłam uwagę, że ważnym czynnikiem, który wyznaczył kierunek zmian w sektorze bankowym, był postęp w zakresie technologii informatycznych i telekomunikacyjnych. Wskazać należy, że rozwój sieci Internet i telefonii komórkowej, został wykorzystany na całym rynku finansowym, a na rynku usług bankowych spowodował nowy etap jego rozwoju. W opracowaniu pt. „*Bankowość mobilna jako rodzaj bankowości elektronicznej. E-bankowość – współczesny wymiar rynku usług bankowych*” odwołałam się do stwierdzenia, że wykorzystanie Internetu na szerszą skalę sprawiło, że dostęp do usług bankowych nie jest ograniczony czasowo, co z kolei wpłynęło na organizację struktur bankowych. Swoimi badaniami objęłam prawo bankowe w obrocie elektronicznym, które opiera się na eliminacji czynników takich jak odległość i różnice czasowe. Jest to szczególnie ważne z uwagi na rozwój obrotu bezgotówkowego, ale także pieniądza bezgotówkowego. W omawianym opracowaniu zaprezentowałam także kierunki zmian w bankowości elektronicznej oraz klasyfikację bankowości elektronicznej w zależności od wykorzystanych kanałów dostępu do świadczonych

usług. Większą uwagę poświęciłam w swoich badaniach bankowości mobilnej, przedstawiając także rozwiązania unijne w tym zakresie, które wpłynęły na kształt obowiązującego w Polsce ustawodawstwa (ustawy o usługach płatniczych). W związku z tym szczegółowym zakresem badań objęłam jedno rozwiązanie, tj. regulację uwierzytelnienia klienta. Wzmacniając walor praktyczny prowadzonych badań zaprezentowałam natomiast dane wynikające z raportu „Bankowość Mobilna i Płatności Mobilne w Polsce 2019”. W dalszej kolejności ciężar analiz przenieśliśmy na płatności mobilne, które stanowią element charakterystyczny bankowości mobilnej. Warto przypomnieć, że ich istota polega na transferze środków pieniężnych, który inicjowany jest w urządzeniach bazujących na bezprzewodowym transferze i przetwarzaniu danych (np. telefon). W podsumowaniu stwierdziłam, że płatności elektroniczne (*e-płatności*) zastępują tradycyjne formy płatności oparte na pieniądzu gotówkowym, a wśród nich dominują płatności z wykorzystaniem kart płatniczych oraz płatności mobilne (*m-płatności*). Płatności te umożliwiają rozliczenia w obrocie bezgotówkowym, poprzez wykorzystanie technologii mobilnych.

Podstawowym celem badań przeprowadzonych na potrzeby kolejnego wskazanego opracowania, pt. „*Zlecenie płatnicze – jako rozliczenie pieniężne – zawierające polecenie wykonania transakcji płatniczej*”, była próba usystematyzowania rozwiązań prawnych w zakresie zleceń płatniczych, które służą wykonywaniu transakcji płatniczych. Prowadząc analizy w tym zakresie, zwróciłam uwagę na zasady, które obowiązujące ustawodawstwo przypisało realizacji zleceń płatniczych. Tezę badawczą wskazanego opracowania oparłam na założeniu, że zlecenia płatnicze nie mogą stanowić autonomicznego obszaru działalności (bankowej czy też innej), która będzie podlegała regulacji jedynie jednego aktu prawnego. Przeprowadzone badania wykazały, że dokonanie analizy regulacji prawnej, odnoszącej się do zleceń płatniczych tylko w oparciu o ustawę o usługach płatniczych jest niewystarczające, co oznacza, że charakterystyka regulacji rozliczeń pieniężnych, a w szczególności zlecenia płatniczego, wymaga szerokiego spojrzenia, przez pryzmat innych aktów prawnych (np. Kodeksu cywilnego). W opracowaniu w pierwszej kolejności zwróciłam uwagę na zakres transakcji płatniczych oraz umowę rachunku płatniczego, która służy ich wykonaniu. Ponadto, wyodrębniłam charakterystyczne elementy tzw. umowy ramowej oraz zaprezentowałam podstawy prawne przeprowadzania rozliczeń pieniężnych. Dopiero tak przyjęta systematyka opracowania pozwoliła mi wyłonić cechy charakterystyczne dla rozliczeń pieniężnych, a w szczególności zleceń płatniczych. Konkludując przyjąłam stwierdzenie, że tradycyjne podejście do funkcjonowania banków, a przede wszystkim zawieranych przez nie umów rachunku bankowego jest niewystarczające, aby dokonać interpretacji i wykazać znaczenie



umów rachunku płatniczego. Podkreślić trzeba, że rynek usług płatniczych opiera się wprawdzie na podmiotach funkcjonujących na rynku bankowym, ale charakteryzuje się swoistością wykonywanych na tym rynku usług (usługi płatnicze). Wynikiem prowadzonych badań było także stwierdzenie, że wyodrębnienie rynku usług płatniczych w ujęciu funkcjonalnym, nie może oznaczać zawężenia regulacyjnego, tylko do tego obszaru funkcjonowania. Mając powyższe na uwadze, przyjęta teza badawcza została przeze mnie potwierdzona, jednocześnie wskazując, że realizowanie zleceń płatniczych, służących wykonywaniu transakcji płatniczych, nie stanowi autonomicznego pod względem regulacyjnym, obszaru działalności.

Kończąc analizę dorobku w pierwszym obszarze badań, należy jeszcze wskazać na:

- 1) Autorstwo wybranych haseł do Wielkiej Encyklopedii Prawa, tom XI Prawo finansowe, pod red. naukową B. Brzezińskiego, H. Litwińczuk, Z. Ofiarskiego, Wydawca Fundacja „Ubi societas, ibi ius”, Warszawa 2017 oraz tom XVI Prawo bankowe, pod redakcją naukową M. Belki, A. Głapińskiego, Wydawca Fundacja „Ubi societas, ibi ius”, Warszawa 2019;
- 2) Autorstwo objaśnień art. 59-63 (w:) Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz, R. Sura, P. Zawadzka, P. Zimmerman (red.), C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 164-170.

Do ww. *Wielkiej Encyklopedii Prawa* przygotowałam opracowanie wybranych haseł do dwóch tomów: Prawo finansowe i Prawo bankowe. Były to m.in. następujące hasła: dewizy, bank akcyjny, bank krajowy, bank państwowy, bank zagraniczny. Z kolei do „*Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji. Komentarz*” przygotowałam komentarz od art. 59 do art. 63, co obejmuje cały rozdział zatytułowany: „Transgraniczne wypłaty środków gwarantowanych”.

**Do drugiego obszaru** moich zainteresowań naukowych zaliczam zagadnienia odnoszące się do roli i zadań, jakie na gruncie obowiązującego ustawodawstwa realizuje Narodowy Bank Polski. W znacznym stopniu stanowi to kontynuację moich zainteresowań naukowych, nad którymi badania rozpoczęłam przed doktoratem. Celem podejmowanych w tym obszarze badań było przede wszystkim zwrócenie uwagi na funkcje, jakie realizuje Narodowy Bank Polski, m.in. funkcję centralnej bankowej instytucji dewizowej, funkcję banku państwa, który odpowiada za realizację polityki pieniężnej, a także funkcję nadzorca nad systemami

płatniczymi. Prowadzone analizy służyły ukazaniu Narodowego Banku Polskiego, jako szczególnej instytucji, która odgrywa kluczową rolę w systemie finansowym państwa. Uzupełnieniem tych rozważań była także analiza miejsca Narodowego Banku Polskiego w konstytucyjnym porządku prawnym. Do wskazanej problematyki zaliczam rozważania zawarte przede wszystkim w następujących pracach:

- 1) „Narodowy Bank Polski jako centralna bankowa instytucja dewizowa” (w:) D. Zarzecki (red.), Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Rynek kapitałowy i zarządzanie wartością, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia 2016, nr 1(79), s. 679-686;
- 2) „Instrumenty polityki pieniężnej w działalności Narodowego Banku Polskiego” (w:) W. Bożek, E. Kowalewska (red.), Bank i pieniądź w Polsce i na świecie, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2017, ISBN 978-83-945471-3-4, s. 179-192 (współautor: P. Klepacka),
- 3) „Zakres i znaczenie wykonywania przez Narodowy Bank Polski nadzoru systemowego nad systemami płatniczymi”, Studia Prawnicze KUL 2020, nr 3 (83), s. 213-235;
- 4) „Miejsce i rola Narodowego Banku Polskiego w konstytucyjnym porządku prawnym”, (w:) M. Bogucka-Felczak (red.), Finanse publiczne a Konstytucja, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2020, s. 407-418;
- 5) „Significance and scope of the exchange control in the Polish legal system”, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM 2018, Modern Science. Conference Proceedings, Vol. 5 Political Sciences. Law, Issue 1.2, Albena Co. Sofia Bułgaria 2018, s. 779-786;
- 6) „*The Role of the Central Bank in Foreign Exchange Inspection in Selected Countries of the European Union – as seen in the Example of Poland, the Czech Republic and Germany*”, Review of European and Comparative Law 2021, Vol. 45, Issue 2, p. 183-206;
- 7) „*Zagadnienia prawne związane z funkcjonowaniem internetowych kantorów walutowych*”, Kwartalnik Prawno-Finansowy, nr 2/2019, ISSN 2544-8382, s. 80-97.

We wszystkich wymienionych publikacjach wskazałam na unormowania prawne bez których funkcjonowanie banku centralnego nie byłoby możliwe, określiłam kierunki zmian, jakie w badanym obszarze zachodziły, szczególnie te po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Celem przeprowadzonych analiz było także ukazanie roli banku centralnego w jego ujęciu konstytucyjnym i pierwotnym (np. w zakresie odpowiedzialności za realizację

polityki pieniężnej), ale także w ujęciu, opisywanym w literaturze przedmiotu rzadziej, tj. jako kontrolera i nadzorcy. Prowadzone badania, oparte w pierwszej kolejności na analizie ustawodawstwa, wykazały, że rola i zadania Narodowego Banku Polskiego wynikają nie tylko z norm konstytucyjnych i ustawy o Narodowym Banku Polskim, ale także z innych aktów prawnych (ustawa Prawo dewizowe, ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami). Na tej podstawie stwierdzić należy, że Narodowy Bank Polski pełni istotną rolę nie tylko z punktu widzenia funkcjonowania państwa (będąc emitentem, prowadząc bankową obsługę budżetu państwa i realizując politykę pieniężną), ale także odpowiada za kontrolę dewizową podmiotów prowadzących obrót dewizowy oraz za nadzór nad systemami płatniczym. W tym zakresie, trzeba także podkreślić, że w każdej z ww. prac zwrócono uwagę na szczególną rolę Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

W opracowaniu pt. „*Zakres i znaczenie wykonywania przez Narodowy Bank Polski nadzoru systemowego nad systemami płatniczymi*”, zwróciłam uwagę na zakres wykonywania nadzoru systemowego nad systemami płatniczymi przez Narodowy Bank Polski, wskazując, że polega on na podejmowaniu działań, które zmierzają do zapewnienia, by funkcjonowanie poszczególnych systemów, schematów oraz usługi *acquiringu* było sprawne, bezpieczne i zgodne z przepisami. Koncentrując uwagę na powyższym wykazałam, że celem nadzoru jest przede wszystkim ograniczenie ryzyka systemowego poprzez zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu płatniczego. Ponadto, bezpieczeństwo systemu płatniczego jest warunkiem niezbędnym do utrzymania stabilności całego systemu finansowego. Celem niniejszego opracowania było przede wszystkim zbadanie efektywności obowiązującego systemu nadzoru, wykonywanego przez Narodowy Bank Polski, a także usystematyzowanie przyjętych w tytułowym zakresie rozwiązań prawnych. Hipotezę ujęto w założeniu, że prawidłowy i bezpieczny system płatniczy stanowi podstawę funkcjonowania określonych ustawowo systemów, schematów i usługi *acquiringu*. Ponadto weryfikacji poddano hipotezę o rozbudowanym zakresie nadzoru i jego ustawowym rozproszeniu. Formułując wnioski końcowe oparłam je na raporcie o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego za 2018 r. Ponadto, co warto podkreślić, prowadzone badania wykazały zasadniczą rolę Narodowego Banku Polskiego w strukturze sieci bezpieczeństwa finansowego państwa i współodpowiedzialności banku centralnego za utrzymanie bezpieczeństwa i stabilności na rynku finansowym

Do tego obszaru tematycznego zaliczyć należy również, wydaną po uzyskaniu stopnia doktora monografię pt. „*Kontrola dewizowa wykonywana przez Narodowy Bank Polski*”,

CeDeWu, Warszawa 2017, której tezą badawczą było twierdzenie o bezpośrednim związku kontroli dewizowej wykonywanej przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego z ustawową kategorią „centralnej bankowej instytucji dewizowej” przypisanej Narodowemu Bankowi Polskiemu. W monografii tej przedstawiłam szczególny dewizowopravny status Narodowego Banku Polskiego. W sposób kompleksowy omówiłam zagadnienia, które wiążą się z wykonywaniem przez bank centralny kontroli dewizowej, która obejmuje kontrolę działalności kantorowej, kontrolę indywidualnych zezwoleń dewizowych oraz kontrolę wykonywania obowiązku przekazywania do NBP danych w zakresie niezbędnym do sporządzenia bilansu płatniczego państwa i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej (kontrola obowiązków sprawozdawczych). Poruszyłam także zagadnienie kontroli działalności kantorowej, w zakresie przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Regulacje prawne odnoszące się do tematyki kontroli dewizowej wykonywanej przez Narodowy Bank Polski, a w szczególności do jej znaczenia i zakresu były przedmiotem publikacji anglojęzycznej pt. „*Significance and scope of the exchange control in the Polish legal system*”, 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM 2018, Modern Science. Conference Proceedings, Vol. 5 Political Sciences. Law, Issue 1.2, Albena Co. Sofia Bułgaria 2018, s. 779-786.

Uzupełnieniem rozważań dotyczących realizacji tej szczególnej funkcji, są badania porównawcze w zakresie kontroli dewizowej wykonywanej przez bank centralny Polski, Niemiec i Republiki Czeskiej. W tym zakresie analizą objęłam obowiązujące w tych państwach ustawodawstwo, wskazując na podobieństwa i różnice względem regulacji polskiej. Analizie tej poświęciłam publikację pt. „*The Role of the Central Bank in Foreign Exchange Inspection in Selected Countries of the European Union – as seen in the Example of Poland, the Czech Republic and Germany*”, Review of European and Comparative Law 2021, Vol. 45, Issue 2, p. 183-206. Podsumowując rozważania zawarte w tym opracowaniu wskazać należy na podobieństwo regulacji prawa polskiego i prawa czeskiego. W obu regulacjach rolę centralnej instytucji dewizowej pełni bank centralny. Z kolei w prawie niemieckim za kontrolę dewizową odpowiada nie tylko bank centralny, ale także instytucja nadzorczy nad rynkiem finansowym (BAFiN).

Za jedno z ważnych zagadnień, które wiąże się z tym obszarem badań uznałam funkcjonowanie internetowych kantorów walutowych. Temu zagadnieniu poświęciłam opracowanie pt. „*Zagadnienia prawne związane z funkcjonowaniem internetowych kantorów walutowych*”. Celem badawczym niniejszego opracowania było po pierwsze wskazanie podstawowych problemów, jakie wiążą się z funkcjonowaniem walutowych kantorów

internetowych, a po drugie określenie głównych kierunków zmian, jakie w tym zakresie powinny być dokonane w ustawodawstwie. W artykule tym zwróciłam uwagę m.in. na zasady prowadzenia działalności kantorowej i jej istotę. Następnie skupiłam się na wykazaniu głównych problemów, jakie wiążą się wykonywaniem działalności kantorowej przez Internet. Postawiłam także pytania badawcze, czy taka działalność jest w ogóle możliwa i czy stanowi działalność kantorową *sensu stricto*? W związku z czym wskazałam, odwołując się do literatury przedmiotu, że podstawową różnicę pomiędzy działalnością podmiotów organizujących wymianę walut w Internecie a działalnością tradycyjnych kantorów walutowych, należałoby sprowadzić to tego, że wymiana waluty poprzez Internet dokonywana jest w sposób bezgotówkowy i opiera się na „zleceniu wymiany drogą elektroniczną”. Skonfrontowałam obowiązujące przepisy oraz praktykę w zakresie funkcjonowania kantorów internetowych i stwierdziłam, że dopuszczenie transakcji rozliczanych za pośrednictwem rachunków bankowych umożliwia *de facto* dokonywanie ich poza lokalem, w którym wykonywana jest działalność kantorowa (tradycyjna). Jednocześnie podkreślić trzeba, że nadal istnieje wyraźny obowiązek posiadania przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność kantorową lokalu, który musi spełniać określone wymogi. Konkludując, uznać można za zgodne z prawem działania przedsiębiorców, którzy w ramach prowadzonej działalności kantorowej, obok działalności w lokalu (gdzie transakcje rozliczane są w kantorze), dokonują kupna i sprzedaży wartości dewizowych (głównie walut obcych) poprzez transakcje rozliczane za pośrednictwem rachunków bankowych, przy wykorzystaniu w tym celu Internetu. Taka działalność wymaga jednak bezwzględnie szczegółowej regulacji prawnej. Jest to niezbędne również w celu ustalenia zasad kontroli. W opracowaniu tym podkreśliłam także, że tego rodzaju działalność jest wyłączona spod kontroli dewizowej Narodowego Banku Polskiego.

**Trzeci obszar prowadzonych przeze mnie badań** dotyczy wybranych zagadnień z zakresu prawa podatkowego, z wiodącą tematyką dotyczącą regulacji podatku rolnego. Uzupełniająco rozważaniami objęto ogólne prawo podatkowe i opodatkowanie wybranego rodzaju działalności gospodarczej. Ponadto, w jedynym opracowaniu dokonałam identyfikacji zawodu doradcy podatkowego, jako rodzaju doradztwa finansowego.

Do tego obszaru badań zaliczam następujące opracowania, przygotowane także we współautorstwie (w tym opublikowane również w języku angielskim i czeskim):

- 1) „Opodatkowanie usług świadczonych przez przedsiębiorstwa turystyczne” (w:) W. Bożek (red.), System podatkowy w Polsce. Jego rola i znaczenie w procesach gospodarowania, Wydawca Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu

Szczecińskiego, Szczecin 2016, s. 183-196 (współautor: B. Wierzbicka z Uniwersytetu Gdańskiego);

- 2) „RODO w sprawach z udziałem podatnika – zarys problemu” (w:) K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński (red.), Ochrona danych osobowych w postępowaniach sądowych i przed organami administracji publicznej, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 200-223 (współautor P. Mańczyk z Uniwersytetu Szczecińskiego);
- 3) „Status prawny rodzinnych gospodarstw rolnych oraz ich znaczenie w rozwoju rolnictwa”, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie* 2018, tom XIX, z. 7, cz. III, s. 85-97;
- 4) „Doradztwo finansowe na przykładzie zawodu doradcy podatkowego”, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie* 2019, tom XX, z. 1, cz. I, s. 157-168;
- 5) „Cadastral Tax in the European on the example of France” (w:) P. Smoleń (red.), *Selected issues in taxation and tax authorities in Central Europe*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016, s. 32-332 (współautor P. Mańczyk z Uniwersytetu Szczecińskiego);
- 6) „Zdenění prijmu v zemedelstvi w Polsku a Ceske republice – koparativka” (w:) P. Mrkyvka, D. Czudek, J. Valdhans (red.), *Days od law 2016, Cast II, Rekodifikace dani z prijmu (90 letod Englisovy danove refermy)*, Masaryka University, Acta Universitatis Brunensis. Iuridica vol. 583, Brno 2017, s. 82-96 (współautor P. Buława);
- 7) „Organic farming in Poland – the legal framework and methods of financial aid” (w:) M. Burzec, P. Smoleń (red.), *Essential problems with taxation of agriculture*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2017 r., s. 383-397.

W opracowaniu dotyczącym opodatkowania usług, jakie świadczą przedsiębiorcy, wykonujący działalność turystyczną, napisanym we współautorstwie, analizie poddałam regulacje prawne dotyczące problematyki „VAT marży”. W tym zakresie badaniami objęłam samo zagadnienie marży oraz zasady rozliczenia metodą marży. Nawiązałam także do unijnych zasad ujednoczenia podstawy wymiaru podatku VAT dla turystyki, a następnie implementację tych rozwiązań do polskiego porządku prawnego. W ww. opracowaniu podkreśliłam, że szczególna procedura opodatkowania usług turystycznych sprowadza się do samej marży danego podatnika. Zwróciłam uwagę, na fakt, że w praktyce działalności biur podróży z reguły pobierane są od klientów zaliczki na poczet całej usługi turystycznej, która będzie wykonana w całości dopiero w przyszłości. To oznacza, że warto zwrócić uwagę na ustalenie, kiedy powstaje obowiązek podatkowy. W związku z tym postawiłam pytanie badawcze, czy jest nim moment otrzymania zaliczki, czy moment rozpoczęcia lub zakończenia „usługi turystycznej”, czy też moment w którym wpłynęła ostateczna kwota zapłaty za świadczoną usługę?

Odpowiadając na te pytania, podkreśliłam, że wykonanie usługi jest momentem powstania obowiązku podatkowego, czyli w usługach turystycznych – moment wykonania usługi ma miejsce dopiero w chwili, gdy organizator wykona wszystkie elementy składające się na daną imprezę turystyczną. Jednocześnie, zasygnalizowałam, że w zakresie ustalania obowiązku podatkowego jest on niejednokrotnie rozumiany inaczej. W opracowaniu, o którym mowa rozważaniami objęto także kwestie obniżenia stawek VAT na usługi własne świadczone przez przedsiębiorstwo turystyczne oraz zagadnienie stawki 0% dla usług turystycznych świadczonych poza Unią Europejską.

W kolejnym opracowaniu pt. „*RODO w sprawach z udziałem podatnika – zarys problemu*”, wraz ze współautorem, odniosłam się do zagadnień przetwarzania danych osobowych osób fizycznych w kontekście RODO z uwzględnieniem specyfiki spraw podatkowych oraz przetwarzania danych osobowych w Krajowej Informacji Skarbowej. Swoimi badaniami objęłam kwestie przetwarzania danych, które w myśl obowiązującego ustawodawstwa składa się z dwóch elementów, tj. definicji ogólnej oraz katalogu przykładowych czynności, które mogą stanowić przetwarzanie. W tym obszarze odniosłam się do regulacji ogólnego prawa podatkowego. Zwróciłam także uwagę na ważne kwestie, takie jak: organ publiczny, zbiór danych i naruszenie ochrony danych osobowych. Ponadto, w opracowaniu zwrócona została uwaga na inne niż RODO instrumenty prawne wspierające ochronę danych osobowych na gruncie postępowania podatkowego wynikające z ustawy Ordynacja podatkowa.

Opracowanie pt. „*Doradztwo finansowe na przykładzie zawodu doradcy podatkowego*”, dotyczy statusu zawodu doradcy podatkowe, świadczącego usługi finansowe, które pojawiło się w Polsce wraz z transformacją ustrojową w latach 90. XX wieku i stanowiło ważny element zmian dokonywanych w reformie systemu podatkowego. W opracowaniu tym podkreśliłam zasadniczy cel tej regulacji, określając, że było nim przede wszystkim zapewnienie ochrony interesów podatników (płatników i inkasentów), poprzez przeciwdziałanie nielegalnym praktykom usług doradczych oraz zagwarantowanie ochrony interesów fiskalnych państwa, głównie dzięki wprowadzeniu zgodnego z prawem stosowania prawa podatkowego. Ustaliłam, na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, gdzie zdefiniowano pojęcia: „doradca finansowy” i „pośrednik finansowy”, że doradca podatkowy wykonując ustawowo przypisane mu czynności, nie jest ani pośrednikiem finansowym, ani doradcą finansowym. Mając powyższe na uwadze postawiłam następujące pytania badawcze: czym jest doradztwo podatkowe? oraz czy doradztwo podatkowe polega na świadczeniu usług, jeśli tak, to jakich? Zbadałam także zakres przedmiotowy czynności

doradztwa podatkowego. W konkluzjach znalazły się stwierdzenia ogólne, min. dotyczące mankamentów przyjętej regulacji prawnej, w postaci braku legalnej definicji pojęcia „doradztwo podatkowe” oraz, że zawód ten posiada cechy zawodu zaufania publicznego, którego wykonywanie, określane jest normami etyki zawodowej oraz treścią ślubowania.

W tym obszarze badań, jak już wspomniałam wyżej, część publikacji odnosi się do regulacji opodatkowania podatkiem rolnym. Wskazać tu mogę po pierwsze, prawno-porównawczy artykuł opublikowany w *Acta Universitatis Brunensis. Iuridica* pt. „*Zdeněni prijmu v zemedelstvi w Polsku a Ceske republice – koparativistika*”. Opracowanie to przygotowane we współautorstwie poświęcone zostało regulacjom podatku rolnego w Polsce i w Czechach. Celem tej publikacji było przedstawienie różnic pomiędzy dwoma porządkami prawnymi. Kolejne opracowanie pt. „*Organic farming in Poland – the legal framework and methods of financial aid*”, dotyczyło problematyki finansowania rolnictwa ekologicznego w Polsce. W opracowaniu tym zwróciłam uwagę, że w Polsce po raz pierwszy w 1998 r. wprowadzono dotacje z budżetu państwa do kosztów kontroli gospodarstw ekologicznych a obecnie wsparcie finansowe dla rolnictwa ekologicznego w Polsce pochodzi m.in. z budżetu krajowego i budżetu Unii Europejskiej. Wsparcie z budżetu państwa odnosi się także do badań w zakresie rolnictwa ekologicznego, które prowadzone są przez państwowe instytuty badawcze, wyższe uczelnie rolnicze oraz placówki Polskiej Akademii Nauk. Z budżetu krajowego finansowane jest doradztwo rolnicze, działania informacyjne i promocyjne prowadzone przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. We wskazanym opracowaniu omówiłam także Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, który był filarem Wspólnej Polityki Rolnej przyjętej w Polsce na lata 2014-2020 i jednym z elementów Umowy Partnerstwa, która została przyjęta przez Radę Ministrów i przesłana Komisji Europejskiej w dniu 10 stycznia 2014 r. oraz Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce, przyjęty na lata 2014-2020. Bariery w funkcjonowaniu rolnictwa ekologicznego stały się przedmiotem rozważań końcowych. Należy podkreślić, że regulacje prawne odnoszące się do rolnictwa ekologicznego (w tym rozwiązania podatkowe) mają duże znaczenie w koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Punktem wyjścia do moich rozważań w opracowaniu pt. „*Status prawny rodzinnych gospodarstw rolnych oraz ich znaczenie w rozwoju rolnictwa*”, było założenie, że podstawą ustroju rolnego państwa polskiego jest gospodarstwo rodzinne. Bez wątplenia regulacja ta odgrywa kluczową rolę w dyskusjach na temat statusu prawnego gospodarstw rolnych. Niniejsze opracowanie przedstawia wybrane aspekty prawne, które pozwalają określić



charakter prawny rodzinnych gospodarstw rolnych oraz przesądzają o kierunkach ich rozwoju. Odnieść można wrażenie, że ustawodawca, używając określenia „gospodarstwo rodzinne”, miał na myśli gospodarstwo indywidualne. Należy jednak rozważyć, czy założenie takie nie stanowi istotnego błędu. Podkreślenia wymaga fakt, że definicja, funkcjonująca na gruncie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, nie zawiera żadnych odniesień do rodzinnego charakteru gospodarstw rolnych. Przesłanki, jakie formułuje ustawodawca, nie odnoszą się do tej cechy, choćby w minimalnym zakresie. W ww. opracowaniu opisałam także różnorodność definicji gospodarstwa rolnego, znaczenie regulacji konstytucyjnej, stan obecny i rozwój w przyszłości gospodarstw rodzinnych. Wskazałam, że wśród ogólnej liczby gospodarstw w Unii Europejskiej wynoszącej prawie 13,4 mln udział Polski wynosił 18%. Omawiając dane statystyczne, należy jeszcze raz podkreślić, że obrazując stan po stronie gospodarstw rodzinnych, należy posłużyć się danymi odnoszącymi się do gospodarstw indywidualnych. Konkludując, należy wyraźnie zasygnalizować, że gospodarstwa rodzinne nie powinny stanowić przedmiotu regulacji przypadkowej, „na marginesie” innego aktu normatywnego. Z całym przekonaniem uznać można, że zasługują na odrębną regulację.

**W czwartym obszarze badań**, dotyczącym wybranych aspektów prawa finansowego, skupiłam się na dwóch głównych zakresach tematycznych, tj. na aspektach finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska oraz na funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego i poszukiwaniu źródeł finansowania niektórych zadań realizowanych przez te jednostki. W pierwszym zakresie chciałabym wskazać na współautorską monografię (współautor A. Barczak) pt. *„Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska. Aspekty materialne i finansowe”*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015. Do monografii tej przygotowałam rozdział pt. „Tematyka rozdziału stanowi niejako podsumowanie wcześniej prowadzonych badań, których celem było poszukiwanie i identyfikacja źródeł finansowania zadań, których podstawowym celem jest ochrona środowiska. Kolejne publikacje w tym obszarze badań to:

- 1) „Działania podejmowane na rzecz rodziny przez samorząd województwa zachodniopomorskiego” (w:) K. Święch-Kujawska (red.), *Realizacja i finansowanie zadań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz rodziny*, Wydawca Wydział Prawa i Administracji uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2017, s. 131-144;
- 2) „Obowiązek działania na rzecz zapewnienia jednolitego stosowania przepisów ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w kontekście niedookreślonego charakteru zasad wymiaru kar za jej naruszenie”, *Acta Iuris*

Stetinensis 2017, nr 1(17), s. 93-108 (współautor: W. Bożek z Uniwersytetu Szczecińskiego);

- 3) „Správní trestání ve fi nančním právu v polském právním řádu, VI. část kapitola 10” (w:) Kateřina Frumarová a kolektiv (red.), Správní trestání, Wydawnictwo Leges, Praha 2017, ISBN 978-80-7502-250-9, s. 338-350 (współautor M. Burzec z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego);
- 4) „Ograniczenia w zaciąganiu zobowiązań przez JST na gruncie art. 91 ustawy o finansach publicznych” (w:) J. Gliniecka, Sz. Obuchowski, T. Sowiński (red.), Wyzwania dla jednostek samorządu terytorialnego wynikające z nowelizacji ustaw: o finansach publicznych i o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, CeDeWu, Warszawa 2021, s. 143-153.

Publikacja pt. „*Działania podejmowane na rzecz rodziny przez samorząd województwa zachodniopomorskiego*” stanowi próbę oceny przyjętych przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego działań na rzecz rodziny, które na lata 2014-2020 przyjęły sformalizowaną postać (Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej). W opracowaniu tym zwracam uwagę na przebudowę lokalnej struktury społecznościowej i podejmowanie działań przez samorząd województwa na rzecz takich wartości jak rodzina i dobro wspólne. W związku z tym zwróciłam uwagę na potrzebę zdefiniowania pojęcia „rodzina”, gdyż w praktyce, przez instytucje jest ono różnie interpretowane. Wskazałam, że brak takiej definicji jest niespójny z regulacją prawa podatkowego, gdzie wielokrotnie podkreśla się jego prorodzinny charakter. W dalszej części skupiłam się na wskazaniu elementów ww. Programu z uwzględnieniem źródeł jego finansowania.

Kolejne opracowanie (przygotowane we współautorstwie) pt. „*Obowiązek działania na rzecz zapewnienia jednolitego stosowania przepisów ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w kontekście niedookreślonego charakteru zasad wymiaru kar za jej naruszenie*” odnosi się do tematyki odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, z uwzględnieniem przede wszystkim obowiązku podejmowania działań, których celem jest zapewnienie jednolitego stosowania przepisów w tytułowym zakresie. W opracowaniu tym swoją uwagę skupiłam na rozwiązaniach prawnych przede wszystkim w kontekście obowiązku przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej, w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, polegającego na dążeniu do zachowania jednolitości orzecznictwa w tych sprawach. We wnioskach końcowych wskazałam na różne działania, które mogą sprzyjać upowszechnianiu wiedzy z finansów publicznych,

w szczególności dotyczącej odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, wskazując na istotne znaczenie sądów administracyjnych. Ważne jest, aby wszelkie działania podejmowane przez przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej nie naruszały w żadnym stopniu zasady niezawisłości członków komisji orzekających oraz Głównej Komisji Orzekającej przy rozstrzyganiu konkretnych spraw. Przewodniczący Głównej Komisji Orzekającej może zatem wykorzystywać liczne możliwości realizowania jego ustawowego obowiązku z pożytkiem. Nie budzi bowiem wątpliwości, że przewodniczący Głównej Komisji Orzekającej będzie w ten sposób realizował zadania z zakresu prewencji ogólnej i indywidualnej, niwelując jednocześnie podkreślane w uzasadnieniu do ustawy zmieniającej zróżnicowanie poziomu merytorycznej i formalnej poprawności uzasadnień organów orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. W ten sposób osiągnięte może zostać również założenie spójnej linii orzeczniczej i podobne rozstrzygnięcie podobnych stanów faktycznych.

Kolejne opracowanie (również we współautorstwie) pt. *„Správní trestání ve fi nančním právu v polském právním řádu”*, przygotowane w związku z udziałem w międzynarodowej konferencji w Ołomuńcu, dotyczyło regulacji odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w polskim porządku prawnym. W przygotowanym opracowaniu jednoznacznie wyraziłam stanowisko, że dyscyplina finansowa powinna być przestrzegana zarówno w odniesieniu do należności publicznoprawnych, wynikających bezpośrednio z przepisów prawa, określonych w decyzjach administracyjnych, jak i o charakterze cywilnoprawnym. Opracowanie o którym mowa systematyzuje przyjęte w Polsce rozwiązania w zakresie mechanizm odpowiedzialności, organy właściwe w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, a także katalog kar. W opracowaniu podkreślono kompleksowość obowiązującej w Polsce regulacji.

Poruszony w opracowaniu pt. *„Ograniczenia w zaciąganiu zobowiązań przez JST na gruncie art. 91 ustawy o finansach publicznych”* problem badawczy dotyczy ograniczeń w zakresie zaciągania przez JST zobowiązań. Na potrzeby prowadzonych w tym obszarze badań postawiłam tezę badawczą, że wskazane w art. 91 ustawy o finansach publicznych zasady stanowią ograniczenia w zaciąganiu zobowiązań przez JST. Rozważania swoje oparłam także na stwierdzeniu, że JST realizując swoje zadania spełniają interes publiczny i jednocześnie zaspakajają potrzeby społeczności lokalnej. W tym celu potrzebne są im środki finansowe na odpowiednim poziomie. W związku z tym ustawodawca przewidział możliwość pozyskiwania przez JST zwrotnych źródeł finansowania. Ustawodawca określił w sposób stosunkowo

szczegółowy możliwość zaciągania przez JST zobowiązań, a formą legalną zaciągania zobowiązań przez JST są kredyty, pożyczki oraz emisja papierów wartościowych. W opracowaniu tym zwróciłam uwagę na fakt, że nowelizacja ustawy o finansach publicznych z 2019 r. wprowadziła doprecyzowanie tytułów dłużnych. Wymienione tytuły obejmują zatem zobowiązania finansowe zgodne nie tylko z ich treścią prawną wynikającą z nazwy czynności prawnej, ale również z ich treścią ekonomiczną. A zatem do kategorii „kredyty i pożyczki” zalicza się również m.in. umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, umowy sprzedaży, w których cena jest płatna w ratach, umowy leasingu zawarte z producentem. Przeprowadzone analizy pozwoliły wskazać na dwa ograniczenia: pierwsze, sprowadza się do ustalenia zasady w myśl której suma zaciągniętych kredytów, pożyczek i innych zobowiązań (także tych wynikających z wyemitowanych papierów wartościowych) nie może przekroczyć kwot określonych w uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego oraz drugie, które wiąże się obowiązkiem uzyskiwania opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej. W wyniku prowadzonych badań sformułowałam m.in. wnioski odnoszące się do wskazania roli i celu ww. opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Chciałabym także dodać, że do tego obszaru badań zaliczam opracowanie komentarza do następujących art. 76-78, 85, 89-91, 92-94, 115, 174-176 w: „*Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*”, Z. Ofiarski (red.), Warszawa 2019, wydanie 1 oraz wydanie 2, Warszawa 2020. Moje opracowania dotyczyły zagadnień takich jak: finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, a w szczególności pojęcia potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, uprawnień Ministra Finansów związanych z finansowaniem potrzeb pożyczkowych oraz związanych z zarządzaniem długiem Państwa, sposobu wykonywania zadań wynikających z zarządzania długiem Skarbu Państwa. W dalszej kolejności były to: ogólne zasady zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa jednostki sektora finansów publicznych, a w tym cele zaciągania kredytów i pożyczek oraz emitowania papierów wartościowych, pożyczki w państwowych funduszach celowych oraz w państwowych i samorządowych osobach prawnych, a ponadto limit zobowiązań określony w uchwale budżetowej, koszty obsługi zobowiązań finansowych jako ograniczenie zaciągania zobowiązań, zakaz zaciągania zobowiązań, których wartość nominalna należna do zapłaty w dniu wymagalności, wyrażona w złotych nie została ustalona w dniu zawierania transakcji oraz poręczenia i gwarancje udzielane przez jednostki samorządu terytorialnego. Ostatni obszar zagadnień z ustawy o finansach publicznych, który został przeze mnie skomentowany dotyczył pożyczek i kredytów udzielanych z budżetu państwa oraz kontroli wykonania budżetu przez Ministra

Finansów, przez dysponentów części budżetowych oraz w zakresie oceny planowania i gospodarowania środkami publicznymi.

**V. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.**

W ramach aktywności realizowanej w więcej niż jednej uczelni odbyłam kilka wizyt na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. W ramach tej współpracy:

- a) prowadziłam wykłady dla studentów niestacjonarnych administracji WPAiE UWr w dniu 1.04.2021 r. (temat: Kontrola dewizowa wykonywana przez Narodowy Bank Polski). Wykład odbył się *online*,
- b) prowadziłam wykłady dla studentów niestacjonarnych administracji WPAiE UWr w dniu 24.04.2021 r. (temat: Rola i zadania Narodowego Banku Polskiego). Wykład odbył się *online*,
- c) byłam współorganizatorem Międzyuczelnianej Sesji Naukowej pt. „Wybrane zagadnienia prawa finansowego – budżet państwa, budżet JST, system podatkowy, system bankowy” cz. 1, zorganizowanej na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Wykład odbył się w dniu 6.12.2019 r., podczas którego wygłosiłam referat pt. „Instytucjonalne ramy bezpieczeństwa finansowego na rynku finansowym”,
- d) byłam organizatorem Międzyuczelnianej Sesji Naukowej pt. „Wybrane zagadnienia prawa finansowego – budżet państwa, budżet JST, system podatkowy, system bankowy” cz. 2, zorganizowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Wykład odbył się online w dniu 22.04.2021 r.

Dokument potwierdzający ww. aktywność stanowi załącznik nr 6 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Wymieniając swoje aktywności poza własną jednostką naukową uzupełniająco chciałabym wskazać na wielokrotne kwerendy biblioteczne, które odbyłam prowadząc badania naukowe. Miały one miejsce zarówno podczas mojego udziału w konferencjach międzynarodowych, np. w Brnie i w Ołomuńcu (Czechy), ale także we Wrocławiu podczas

wyjazdów w ramach współpracy z Wydziałem Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Kwerendę biblioteczną przeprowadziłam także podczas wyjazdów studyjnych ERASMUS+ w Berlinie i w Lizbonie, tj. w Hochschule für Wirtschaft und Recht Berlin (w 2017 r.) oraz na Universidade de Lisboa (w 2019 r.).

## **VI. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.**

### **1. Osiągnięcia dydaktyczne**

Od początku mojego zatrudnienia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego prowadzę zajęcia (przed doktoratem tylko ćwiczenia, a po uzyskaniu stopnia doktora również wykłady). Do osiągnięć dydaktycznych zaliczam także prowadzenie innych zajęć, wygłaszanie referatów na zaproszenia np. kół naukowych czy dla uczniów szkół średnich oraz organizowanie i prowadzenie wkładów gościnnych przedstawicieli innych instytucji. Szczegółowy wykaz osiągnięć dydaktycznych stanowi załącznik nr 6 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

### **2. Osiągnięcia organizacyjne**

Działalność organizacyjna, w którą jestem zaangażowana wiąże się przede wszystkim ze sprawowaną przeze mnie funkcją opiekuna Koła Naukowego Prawa Finansowego FiskUS (od 2013 r.) i z organizowanymi przez Koło Naukowe przedsięwzięciami. Szczegółowe informacje dotyczące moich osiągnięć organizacyjnych znajdują się w załączniku nr 6 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

### **3. Osiągnięcia popularyzujące naukę**

Aktywnie włączam się również w działalność popularyzującą naukę. W znacznej mierze wynika ona z mojego zaangażowania w prace koła naukowego oraz z uwagi na moją działalność w innych zespołach. Szczegółowy wykaz moich osiągnięć popularyzujących naukę znajduje się w załączniku nr 6 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

**VII. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.**

Chciałabym także wskazać na szkolenia, w których brałam udział jako pracownik Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, dzięki którym podniosłam swoje kompetencje dydaktyczne oraz kompetencje w zakresie prowadzenia czasopisma naukowego (co z punktu widzenia pełnionej przeze mnie funkcji zastępcy redaktora naczelnego oceniam jako istotne).

- 1) Szkolenie z zakresu przedstawiania efektów prac naukowych oraz nowoczesnych form prezentowania, podczas wygłaszania wystąpień, wykładów i innych form aktywności badawczo-dydaktycznej”, które odbyło się w dniu 18 grudnia 2019 r. w Szczecinie;
- 2) Szkolenie "Czasopisma naukowe oraz narzędzia pracy badacza", które odbyło się w dniu 15 stycznia 2021 r. (w trybie zdalnym);
- 3) Szkolenie „Jak zakładać i efektywnie prowadzić i rozwijać czasopismo naukowe”, które odbyło się w dniu 21 stycznia 2021 r. (w trybie zdalnym);
- 4) Szkolenie *e-learningowe* „Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji”, które odbyło się w dniu 10 marca 2021 r.;
- 5) Szkolenie pt. „Wykorzystanie nowoczesnych technologii w procesie dydaktycznym”, które odbyło się w dniach 29-30 września 2021 r. w Szczecinie;
- 6) Szkolenie pt. „Finansowanie periodyków naukowych w ramach ministerialnego programu: Rozwój czasopism naukowych” , które odbyło się w dniu 15 października 2021 r. (w trybie zdalnym).

Ponadto, chciałabym wymienić nagrody, które otrzymałam jako pracownik Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Są to:

- 1) W 2017 r. - Nagroda Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego II stopnia za osiągnięcia naukowe;
- 2) W 2021 r. - Nagroda Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego II stopnia za osiągnięcia naukowe;
- 3) Nagroda w programie Santander Universidades dla społeczności akademickiej, którą otrzymałam w dniu 1 grudnia 2021 r. za działalność podejmowaną w ramach wspierania studenckiej społeczności akademickiej.

Ponadto, chciałabym wskazać, że monografia pt. „*Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska. Aspekty materialne i finansowe*”, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, napisana przeze mnie we współautorstwie z prof. A. Barczak z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, została nominowana w 2016 roku do Nagrody beta w ramach corocznej Międzynarodowej Konferencji „Czas na pieniądz” Zarządzanie Finansami, Kołobrzeg 2016 r. Konkurs o Nagrodę beta dotyczy osiągnięć monograficznych w dziedzinie zarządzania finansami.